

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Mateja Skok

Vloga in pomen čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija:
Primer Zgornjega Posočja

Magistrsko delo

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Mateja Skok

Mentor: red. prof. dr. Bogomil Ferfila

Vloga in pomen čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija:
Primer Zgornjega Posočja

Magistrsko delo

Ljubljana, 2013

*“This will provide an engine, an example that will allow Europe to go
faster, further and better.”*

French President Jacques Chirac

In še zahvala ...

... mentorju za vse nasvete in usmeritve ...

... staršem, ker so verjeli vame ...

... Špeli in Evridiki za asistenco ter Eriki za moralno podporo...

... Gregu za mirne živce...

... in seveda Žigu za tisto zadnjo brco za dokončanje naloge...

Brez vas mi ne bi uspelo!

Vloga in pomen čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija: primer Zgornjega Posočja

V magistrskem delu obravnavam pomen čezmejnega sodelovanja in povezovanja za razvoj obmejnih območij. Prav čezmejno sodelovanje je tudi Evropska komisija v zadnji finančni perspektivi 2007–2013 prepoznala kot izredno pomembno ter ga opredelila kot samostojni cilj: evropsko teritorialno sodelovanje. Tega se zaveda tudi Slovenija, ki se je začela vključevati v procese čezmejnega sodelovanja že takoj po osamosvojitvi, to pa je še nadgradila po vstopu v Evropsko unijo.

Kot obmejno območje je opredeljeno tudi Zgornje Posočje, ki je zelo zanimivo predvsem zato, ker sicer sodi v razvito goriško statistično regijo, je pa hkrati zaradi svoje geografske lege odrinjeno ter odrezano od večjih središč gospodarskega in socialnega razvoja. Programi čezmejnega sodelovanja so za to območje zato izrednega pomena. Sodelovanje v projektih čezmejnih projektih je pozitivno prispevalo k spodbujanju čezmejnega povezovanja, sodelovanja ter vzpostavljanja medsebojnega zaupanja med institucijami in ljudmi, ki živijo na tem območju.

Ključne besede: čezmejno sodelovanje, Kohezijska politika EU, regionalni razvoj, Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013

The role and importance of cross-border cooperation between Slovenia and Italy: the case of the Upper Soča valley

The present thesis discusses the importance of cross-border cooperation and integration for the development of border areas. In the last financial perspective, for the period of 2007-2013, the European Commission defined cross border cooperation as extremely important, and identified it as a single objective, named 'European Territorial Cooperation'. The importance of this factor is also recognized by the Slovenian state, which, immediately after gaining independence, started the process of integration and cross-border cooperation, which was upgraded after its accession to the European Union.

The area of the Upper Soča region is a frontier area. It is particularly interesting in terms of its geographical position – it is a part of the developed Goriška statistical region, but is at the same time cut off from the major centers of economic and social development. Therefore, programs dedicated to cross-border cooperation are of vital importance for this area. Participation in projects of cross-border cooperation has made a positive contribution to the promotion of cross-border integration, cooperation and building mutual trust between the institutions and the people who live in the area.

Key words: cross-border cooperation, EU cohesion policy, regional development, Cross Border Cooperation Programme Italy-Slovenia 2007-2013

KAZALO

1 UVOD	- 8 -
2 METODOLOŠKI NAČRT	- 11 -
2.1 NAMEN IN CILJ MAGISTRSKEGA DELA	- 11 -
2.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE	- 13 -
2.3 RAZISKOVALNE METODE IN TEHNIKE	- 15 -
2.4 STRUKTURA MAGISTRSKEGA DELA	- 16 -
3 OPERDELITEV KLJUČNIH POJMOV	- 18 -
3.1 REGIJA	- 18 -
3.2 ČEZMEJNA REGIJA	- 18 -
3.3 REGIONALNA POLITIKA	- 19 -
3.4 REGIONALNI RAZVOJ	- 20 -
3.5 EVROPSKO TERITORIALNO SODELOVANJE	- 20 -
4 KOHEZIJSKA POLITIKA EVROPSKE UNIJE.....	- 22 -
4.1 CILJNA JAVNOST	- 24 -
4.2 CILJI KOHEZIJSKE POLITIKE EVROPSKE UNIJE.....	- 24 -
4.3 NAČELA KOHEZIJSKE POLITIKE EVROPSKE UNIJE	- 27 -
4.4 INSTRUMENTI KOHEZIJSKE POLITIKE EVROPSKE UNIJE	- 29 -
4.5 STRUKTURNI SKLADI.....	- 30 -
4.5.1 <i>Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR, European regional development fund – ERDF)</i>	- 31 -
4.5.2 <i>Evropski socialni sklad (ESS, European social found – ESF)</i>	- 32 -
4.6 KOHEZIJSKI SKLAD	- 34 -
4.7 DRUGI FINANČNI INSTRUMENTI.....	- 35 -
4.8 EVROPSKO ZDRUŽENJE ZA TERITORIALNO SODELOVANJE	- 35 -
5 POMEN ČEZMEJNEGA SODELOVANJA ZA RAZVOJ OBMEJNIH OBMOČIJ.....	- 36 -
- 36 -	
5.1 ČEZMEJNO SODELOVANJE	- 36 -
5.2 PODROČJA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA	- 37 -
5.3 ČEZMEJNO SODELOVANJE REPUBLIKE SLOVENIJE	- 38 -
6 POMEN ČEZMEJNEGA SODELOVANJA V OKVIRU PROGRAMA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA-ITALIJA 2007–2013 NA OBMOČJU ZGORNJEGA POSOČJA	- 40 -
6.1 ZGODOVINA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA MED SLOVENIJO IN ITALIJO	- 40 -
6.2 OBMOČJE ČEZMEJNEGA SODELOVANJA MED SLOVENIJO IN ITALIJO.....	- 41 -
6.3 ZAKONODAJNA PODLAGA PROGRAMA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA-ITALIJA 2007–2013	- 42 -
6.4 POSTOPEK PROGRAMIRANJA	- 42 -
6.5 CILJI PROGRAMA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA-ITALIJA 2007–2013- 43	
-	

6.6 PREDNOSTNE NALOGE PROGRAMA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA-ITALIJA 2007–2013.....	- 43 -
6.7 FINANČNA STRUKTURA PROGRAMA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA-ITALIJA 2007–2013.....	- 47 -
6.8 STRUKTURA UPRAVLJANJA PROGRAMA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA-ITALIJA 2007–2013.....	- 47 -
7 VLOGA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA NA OBMOČJU ZGORNJEGA POSOČJA	- 49 -
7.1 PREDSTAVITEV OBRAVNAVANEGA OBMOČJA	- 49 -
7.2 ZAČETKI ČEZMEJNEGA SODELOVANJA NA OBMOČJU ZGORNJEGA POSOČJA ..	- 51 -
7.3 ČEZMEJNI PARTNERJI V PROJEKTIH	- 51 -
7.4 PODROČJA SODELOVANJA	- 52 -
7.5 PROJEKTI PROGRAMA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA-ITALIJA 2007–2013.....	- 53 -
7.6 REZULTATI PROJEKTOV ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA-ITALIJA 2007–2013.....	- 59 -
7.7 ČEZMEJNI VPLIV PROJEKTOV.....	- 62 -
7.8 OVIRE PRI PRIJAVLJANJU PROJEKTOV TER NJIHOVEMU IZVAJANJU.....	- 63 -
7.9 UKREPI ZA IZBOLJŠANJE STANJA.....	- 63 -
8 ZAKLJUČEK.....	- 65 -
9 LITERATURA	- 68 -
PRILOGE	- 75 -
PRILOGA A: Intervju z Patricijo Muršič, v.d. tajnika Občine Bovec.....	- 75 -
PRILOGA B: Intervju z Natašo Humar, svetovalko na Občini Tolmin	- 77 -
PRILOGA C: INTERVJU z direktorico Posoškega razvojnega centra mag. Almiro Pirih	- 80 -
PRILOGA Č: Izvedeni projekti čezmejnega sodelovanja na območju Zgornjega Posočja v obdobju 2000–2006.....	- 83 -

KAZALO TABEL

Tabela 4.1: Primerjava ciljev kohezijske politike v obdobju 2000–2006 in obdobju 2007–2013.....	25
Tabela 4.2: Instrumenti kohezijske politike.....	29
Tabela 6.1: Hierarhično drevo Operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 od splošnega cilja do operativne strukture.....	46
Tabela 7.1: Analiza projektov Programa Čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 na območju Zgornjega Posočja	53
Tabela 7.2: Analiza rezultatov projektov Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 na območju Zgornjega Posočja.....	58

KAZALO SLIK

Slika 5.1: Obmejna lega regij v Republiki Sloveniji.....	37
Slika 6.1: Programsko območje Operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013.....	41

1 UVOD

»Velike ekonomske in socialne razlike med posameznimi regijami in državami ovirajo trajnostni razvoj Skupnosti kot celote.« (Mrak 2004, 1) Dejstvo je, da med posameznimi članicami in tudi med posameznimi regijami na območju Evropske unije (EU) obstajajo pomembne razlike. EU je zato že zgodaj začela z izvajanjem kohezijske politike (KP) kot ene izmed svojih prioritetenih politik, katere glavni cilj je zmanjšanje gospodarskih in socialnih neenakosti med različnimi regijami EU (Mrak 2004, 29). To z namenom, da bi se EU kot celota lahko razvila v najbolj dinamično in konkurenčno gospodarstvo na svetu (Bučar in drugi 2007, 17).

Gospodarski razvoj se ne le na območju EU kot celote, pač pa tudi »znotraj držav ne širi enakomerno po vseh območjih in regijah, zato obstajajo znotraj držav bolj in manj razvita območja« (Senjur 2002, 58). Razvojni zaostanek je še posebej opaziti na obmejnih območjih posameznih držav članic, saj so ta pogosto geografsko oddaljena in izolirana od razvojnih in političnih središč, kar obmejnemu območju le še otežuje razvoj. Prav reševanje ozkih lokalnih problemov na nacionalni ravni se je namreč pokazalo kot neuspešno, saj nacionalni razvojni programi težko upoštevajo regionalne posebnosti, še težje pa integriran razvoj obmejnih območij s sosednjimi regijami (Bučar, 1993, 59). Kot poudarja Delli Zotti (1986, 56–57), se obmejna območja povezujejo z njimi sorodnimi območji (navadno preko državnih meja), ker so le-ta nahajajo na obrobju države ne le fizično, pač pa tudi razvojno. Kljub temu, da so vezana na matično državo, pa pomenijo tudi nekakšno prehodno območje. Tako poskušajo ohraniti vse svoje razvojne možnosti, izmenjavo ekonomskih in kulturnih proizvodov, izkušenj in informacij, kar jim omogočajo odprte meje. Tudi Toplak in Klojčnik (1998, 204) se strinjata, da so obmejne regije ob odpiranju Slovenije EU pridobile pomembne možnosti za samostojen razvoj v različnih oblikah čezmejnega sodelovanja. To še dodatno dopolnijo Šušteršič, Rojec in Mrak (2001, 99), ki pravijo, da je za spodbujanje ekonomskih odnosov s tujino treba zagotoviti nenehno krepitev obmejnega sodelovanja »tako zaradi izkoriščanja razlik v razvojnih možnostih območij na obeh straneh meje kot tudi zaradi reševanja skupnih razvojnih izzivov«. Skladno s tem je EU v novi finančni perspektivi 2007–2013 čezmejno, transnacionalno in medregionalno sodelovanje opredelila kot samostojen cilj, ki so ga poimenovali Cilj 3: Evropsko teritorialno sodelovanje.

K spodbujanju enakomernega razvoja celotnega ozemlja ne teži le EU, ampak se temu pridružujejo tudi posamezne države članice. Tako je tudi Slovenija leta 1999 sprejela Zakon o

spodbujanju skladnega regionalnega razvoja¹, kasneje pa to opredelila še kot cilj znotraj Strategije gospodarskega razvoja Slovenije.

Glede na to, da tudi sama prihajam iz skrajnega severozahodnega dela Slovenije, ki je opredeljen kot obmejno območje, sem se odločila, da bom to temo podrobneje razdelala v svoji magistrski nalogi. Dodatna spodbuda za takšno odločitev je bilo tudi dejstvo, da sem v enem od programov čezmejnega sodelovanja tudi poklicno aktivna.

Območje Zgornjega Posočja leži na skrajnem severozahodu države in obsega tri občine: Bovec, Kobarid in Tolmin. Že glede na geografsko lego je to območje odmaknjeno od večjih regionalnih in nacionalnih središč, njegovo izoliranost pa samo še povečuje nerazvitost infrastrukture, kar je eden glavnih razlogov za slabše gospodarsko in socialno stanje območja. Z večjimi središči povezano z regionalnima cestama Tolmin–Nova Gorica in Tolmin–Idrija–Ljubljana. Z osrednjim delom Slovenije je sicer povezano tudi preko gorskega prelaza Vršič, ki pa je prevozen le v poletnih mesecih, ter prelaza Predel čez Italijo do Kranjske Gore in naprej do Ljubljane. Poleg tega so za to območje značilni upadanje skupnega števila prebivalstva, slabšanje vitalnosti prebivalstva, slaba izobrazbena struktura, beg možganov itd. Območje se sooča še z višjo stopnjo brezposelnosti, kot jo ima goriška statistična regija sicer. Svoje so k navedenim negativnim demografskim kazalnikom dodale še številne naravne nesreče, ki so se na tem območju zgodile v zadnjih 15 letih. Po vstopu Slovenije v EU so se možnosti in priložnosti čezmejnega sodelovanja na tem območju močno povečale in njegovega pomena se vedno bolj zavedajo tudi lokalne skupnosti.

Z magistrsko nalogo nameravam identificirati programe in finančne mehanizme, ki spodbujajo razvoj in čezmejno sodelovanje obmejnih območij ter posledično prispevajo k zmanjševanju razlik med regijami. Zanimalo me bo, v kolikšni meri sta jih Slovenija in Italija izkoristili ter kakšen je njihov učinek na območju Zgornjega Posočja. Tako bo temeljni cilj magistrske naloge analiza programov in mehanizmov čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija in njihovega učinka pri spodbujanju regionalnega razvoja Zgornjega Posočja. Nadalje

¹ Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja je bil sprejet 29. 7. 1999. Določa cilje, načela, organizacijo spodbujanja skladnega regionalnega razvoja, dodeljevanje razvojnih spodbud in merila za opredelitev območij s posebnimi razvojnimi problemi. Leta 2011 je Državni zbor Republike Slovenije sprejel nov Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2), ki z namenom spodbujanja skladnega regionalnega razvoja določa način medsebojnega usklajevanja države in občin pri načrtovanju regionalne politike in izvajanju nalog regionalnega razvoja, dejavnosti in opravljanje razvojnih nalog v razvojni regiji ter ukrepe regionalne politike (Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, 1. člen).

bom identificirala administrativne in tehnične ovire, ki ne omogočajo uspešnega črpanja evropskih sredstev.

2 METODOLOŠKI NAČRT

2.1 NAMEN IN CILJ MAGISTRSKEGA DELA

EU je v želji doseganja svojega bistva, »*postati najbolj dinamično in konkurenčno gospodarstvo na svetu*«, v finančni perspektivi 2007–2013 poudarila pomen čezmejnega, transnacionalnega in medregionalnega sodelovanja. Z magistrsko nalogo tako nameravam identificirati programe in finančne mehanizme, s katerimi EU spodbuja razvoj in čezmejno sodelovanje obmejnih območij ter tako posledično prispeva k zmanjševanju razlik med regijami. Zanimalo me bo, v kolikšni jih Slovenija in Italija izkoristili ter kakšen je njihov učinek na območju Zgornjega Posočja. Tako bo temeljni cilj magistrske naloge analiza programov in mehanizmov čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija in njihovega učinka pri spodbujanju regionalnega razvoja območja Zgornjega Posočja. Vzporedno s tem bom identificirala tudi administrativne in tehnične ovire, ki ne omogočajo (dovolj) uspešnega črpanja evropskih sredstev.

Glede na to, da se perspektiva 2007–2013 končuje, bom izvedla vrednotenje učinkov izvedenih projektov Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 (Programa), ki so se izvajali na območju Zgornjega Posočja. Kot pravi Wright (1968, 198) vrednotenje pripelje do razlogov za uspeh ali neuspeh politike, ocenjuje dosežke in stremi k zagotavljanju zanesljivosti, objektivnosti in preverljivosti pri zbiranju, analizi in interpretaciji podatkov. Weissova (v Kustec-Lipicer 2002, 145) to še posebej poudarja na področju javnih politik zato, saj le-to podaja ključne informacije za delovanje posamezne javne politike ter na ta način omogoča tudi kritični pogled na nadaljnje delovanje posameznega javnega programa oziroma politike. Tako se s tem, da je vrednotenje ključna faza v procesu izvajanja javne politike strinja tudi Dye (1995, 320–324), saj se na tej točki odloča o njenem nadaljnjem izvajanju ali neizvajanju.

Za oceno učinkovitosti obravnavanega programa se mi zdi najprimernejša izbira evalvacijske študije, in sicer sumativne evalvacije. Te so danes ene najpomembnejših študij, ki proučujejo vsakodnevne procese v družbi (Kustec-Lipicer 2002, 140). Ugotovitve, pridobljene v evalvacijskih študijah, lahko na procese oblikovanja in izvajanja javnih politik vplivajo:

- pozitivno, kadar ugotovitve pokažejo, da se proces izvaja dobro in ga je mogoče nadaljevati, ali pa
- negativno, ko odkrijejo pomanjkljivosti in posledično sprožijo zahtevo po ciklični vrnitvi na začetek procesa oblikovanja in izvajanja politike (Kustec-Lipicer 2002, 142).

Po besedah Weissove (v Kustec-Lipicer 2002, 145) je vrednotenje javnih politik pomembno predvsem zato, ker »ponuja in podaja informacije oziroma sklope informacij, ki so ključni za delovanje javne politike. Posledično pa tudi omogoča in ponuja kritično perspektivo o nadaljnjem delovanju posameznega javnega programa.« Iz tega lahko sklepamo, da je poglobitni namen vrednotenja javnih programov, ki se izvajajo v sklopu širše javne politike, sklepanje o njihovi (ne)učinkovitosti (Kustec-Lipicer 2002, 145). Pri opredelitvi učinkovitosti v magistrski nalogi se bom opirala na definicijo učinkovitosti »kot nečesa, kar deluje dobro ter proizvaja pričakovane in dobre rezultate« (Collin 1988, 100 v Kustec-Lipicer 2003, 1077).

Po Randallu (1987, 180–188) naj bi se pri sumativnem vrednotenju praviloma merile štiri dimenzije: čas, zveza med dejanskimi in predvidenimi učinki, konglomerat učinkov in tipi učinkov. Pomogala si bom z uporabo modela cilja dosegačega vrednotenja (*Goal-Attainment Evaluation*), ki je sestavljen iz preverjanja doseganja zastavljenih ciljev programa in ocene njegovih učinkov (Vedung 1997, 37–38). To pomeni, da bom najprej identificirala glavne cilje programa, nato bom določila kriterije za preverjanje doseganja ciljev, v drugem koraku pa bom analizirala, v kolikšni meri so bili ti cilji z izvajanjem različnih projektov programa dejansko doseženi (*Ibid.*). Pri tem bom pozorna na izbiro kriterijev, ki morajo biti izbrani »z ozirom na osrednji raziskovalni problem in glede na njihovo relevantnost za ključne udeležence policy procesa.« (Patton in Sawicki 1993, 58) Ker se bom osredotočila na učinke finančne perspektive 2007–2013, so zame pomembni predvsem naslednji kriteriji: število izvedenih projektov programa, število vzpostavljenih partnerstev med lokalnimi akterji v teh projektih, trajnost vzpostavljenih partnerstev in višina počrpanih finančnih sredstev v njihovem okviru.

2.2 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE

Zastavljeni cilj magistrske naloge bom zasledovala s pomočjo naslednjih središčnih raziskovalnih vprašanj:

- S katerimi instrumenti EU spodbuja čezmejno sodelovanje obmejnih območij?
- Ali je območje Zgornjega Posočja pri koriščenju evropskih sredstev iz strukturnih skladov uspešno? Ali so na tem področju potrebne spremembe (v organizaciji, načinih, institucijah oziroma akterjih)?
- Kateri so dejavniki, ki omejujejo uspešnost črpanja območja Zgornjega Posočja evropskih sredstev iz strukturnih skladov?
- Ali se s projekti, sofinanciranimi iz evropskih sredstev strukturnih skladov, dejansko dosega zastavljeni cilj zmanjševanja razlik med posameznimi regijami?
- Kako so z uspešnostjo črpanja evropskih sredstev iz strukturnih skladov zadovoljni lokalni akterji (občine, dejavna društva in organizacije, lokalna razvojna agencija ...)?
- Kaj bi bilo po mnenju lokalnih akterjev, ki sodelujejo pri črpanju evropskih sredstev iz strukturnih skladov, treba spremeniti, da bi bili pri tem lahko uspešnejši?

S pomočjo zastavljenih raziskovalnih vprašanj bom potrdila ali ovrgla naslednje hipoteze:

1. Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 pozitivno vpliva na ustvarjanje sodelovanja in povezav med lokalnimi akterji tako znotraj posamezne države kot tudi med sosednjimi državami, torej Slovenijo in Italijo.

V 4. poglavju bom najprej identificirala ukrepe EU, ki spodbujajo čezmejno sodelovanje ter predstavila njihove zastavljene cilje. V nadaljevanju (7. poglavje) se bom osredotočila na primer Zgornjega Posočja in poskušala opredeliti pozitivne učinke, ki jih čezmejno sodelovanje prinaša obmejnemu območju. Zastavljeno hipotezo bom potrdila oziroma ovrgla na podlagi naslednjega indikatorja:

- število partnerskih povezav, vzpostavljenih z izvajanjem posameznih projektov Programa. V okviru tega indikatorja bom analizirala sklenjena partnerstva znotraj projektov čezmejnega sodelovanja ter poskušala določiti ali so se vzpostavila trajna partnerstva med akterji na slovenski in italijanski strani programskega območja.

2. Finančna sredstva, ki so v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 namenjena razvoju obmejnih območij spodbujajo ekonomski in gospodarski razvoj ter ustvarjajo nove priložnosti za nadaljnji razvoj območja.

V 7. poglavju bom na podlagi opravljene analize čezmejnih projektov obdobju 2007–2013 opredelila predviden okvirni znesek pokoriščenega denarja, kar pomeni osnovo za določitev uspešnosti koriščenja evropskih sredstev. Zastavljeno hipotezo bom prevelila na osnovi naslednjega indikatorja:

- sredstva, odobrena projektom Programa. S tem indikatorjem bom opredelila finančna sredstva, ki so bila pridobljena v okviru čezmejnih projektov. Skupni seštevek odobrenih finančnih sredstev bom primerjala s prejšnjim finančnim obdobjem.

3. Območje Zgornjega Posočja je bilo v finančni perspektivi 2007-2013 pri črpanju evropskih sredstev iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 uspešno, kar se odraža tudi v gospodarskem in socialnem razvoju tega območja.

V 7. poglavju bom poskušala z analizo doseganja rezultatov znotraj posameznih čezmejnih projektov opredeliti uspešnost njihovega izvajanja. Hkrati s tem bom identificirala tudi ovire pri prijavljanju in vodenju čezmejnih projektov ter poskusila najti rešitve zanje. Zastavljeno hipotezo pa bom ovrgla ali potrdila na podlagi naslednjih indikatorjev:

- sredstva, odobrena projektom Programa. S tem indikatorjem bom opredelila finančna sredstva, ki so bila pridobljena v okviru čezmejnih projektov. Skupni seštevek odobrenih finančnih sredstev bom primerjala s prejšnjim finančnim obdobjem.

- stopnja doseganja zastavljenih ciljev znotraj posameznih projektov Programa čezmejnega. Opravila bom analizo doseganja zastavljenih ciljev po posameznih čezmejnih projektih na podlagi razgovorov z nosilci posameznih projektov.

2.3 RAZISKOVALNE METODE IN TEHNIKE

»Reiss poudarja, da je za evalvacijsko raziskovanje najprej potrebno določiti natančna metodološka merila, šele nato pa zbirati in vrednotno interpretirati podatke.« (Kustec-Lipicer 2002, 151) Za policy analizo ne obstaja ena sama metoda, pač pa morajo policy analitiki poznati širok spekter različnih metod, da bi lahko kakovostno raziskovali posamezna vprašanja (Majchrzak 1984, 59). Če se navežemo na navedeno, iz tega izhaja, da idealna policy raziskava zahteva »nujnost multimetodskega pristopa ter upoštevanja kompleksnosti družbenih problemov in širših okoliščin, v katerih nastajajo.« (Fink Hafner 2007, 11) Upoštevati pa moramo tudi to, da niso vse metode in tehnike primerne prav za vsako raziskovalno študijo (Majchrzak 1984, 59). Izbira metod in tehnik je torej določena tudi z vrsto evalvacijske študije.

V svoji magistrski nalogi bom uporabila naslednje metode in tehnike :

Z analizo primarnih virov in analizo sekundarnih virov bom pridobila podatke iz obstoječih virov in literature. Ti bodo predstavljali glavni material policy analize in mi bodo koristili tekom celotne policy analize – od definiranja problema do vključno oblikovanja rešitve. Poleg tega pa nam lahko služijo tudi kot osnova za izvedbo za evalvacijske študije in vrednotenja javnih programov (Grdešić 2006, 33–35). Na tej metodi bo temeljila teoretska osnova magistrske naloge.

Študija primera je pomembna za pridobitev primarnih podatkov in razumevanje celotne situacije v kontekstu problema (Majchrzak 1984, 63). Magistrska naloga bo usmerjena na proučevanje učinkovitosti izvedenih projektov čezmejnega programa (v okviru finančne perspektive 2007–2013) na konkretnem območju – v Zgornjem Posočju.

Družboslovni intervju je najpogostejša metoda za pridobivanje novih, subjektivnih podatkov v policy analizi. Tukaj ne mislimo novinarskega intervjuja, pač pa »*polstrukturiran, specializiran razgovor za pridobivanje kvalitetnih podatkov za potrebe policy analize*« (Grdešić 2006, 64). Pomembno je zagotoviti, da so sogovorniki v intervjuju izbrani izredno skrbno, da so to ključni posamezniki, ki imajo posebno znanje o raziskovalnem problemu (Patton in Sawicki 1993, 7). Intervjuje bom opravila s ključnimi akterji, ki imajo večletne izkušnje z delovanjem na tem področju – strokovnjaki s Posoškega razvojnega centra in

sodelavci iz posameznih občinskih uprav, ki delajo na projektih čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija.

Časovna študija prej in potem vključuje primerjanje pogojev oziroma dejanskega stanja, preden se je javna politika ali program izvajal in po tem, ko je imel možnost kaj spremeniti (Patton in Sawicki 1993, 366). Glede na to, da je izvajanje finančne perspektive 2007–2013 pri koncu, bom poskušala primerjati stanje na območju pred začetkom finančne perspektive 2007–2013 perspektive in ob zaključku njenega izvajanja. Tako bi lahko rekla, da bom primerjala izbrane indikatorje finančne perspektive 2000–2006 in finančne perspektive 2007–2013.

Za izvedbo same policy analize imajo primarno pridobljeni podatki pomembno vlogo vendar pa nam pri raziskavi lahko pomagajo tudi že obstoječi podatki, ki so velikokrat organizirani po različnih zbirkah podatkov (Weimer in Vining 2004, 316). Z zbirkami podatkov si bom pomagala predvsem na področju demografske statistike pri opisu obravnavanega območja.

Monitoring je nujen element uspešne evalvacije, saj je pri izvedbi evalvacije pomembno tudi spremljanje delovanja celotnega proučevanega območja (Hogwood in Gunn 1984, 220). S to tehniko bom spremljala stanje na območju Zgornejga Posočja pred začetkom izvajanja finančne perspektive in ob njenem izteku.

2.4 STRUKTURA MAGISTRSKEGA DELA

Magistrska naloga bo v grobem razdeljena na teoretski in empirični del.

Teoretski del bo razdeljen na pet sklopov. V prvem sklopu (2. poglavje) bo predstavljena metodologija magistrske naloge. V okviru drugega sklopa (3. poglavje) bom obrazložila osnovne pojme, s katerimi se bom skozi celotno nalogo pogosto srečevala (npr. lokalno okolje, regija, regionalni razvoj, evropsko teritorialno sodelovanje ...). Tretji sklop (3. poglavje) bo posvečen kratkemu pregledu evropske KP. Poudarek bo na njeni ureditvi v obdobju 2007–2013, vzporedno pa bom predstavila tudi bistvene razlike s predhodnim obdobjem 2000–2006. Povzeti bodo cilji, načela in instrumenti KP. Četrty sklop (poglavje 5) se bo nanašal na pomen čezmejnega sodelovanja za razvoj obmejnih območij, v njem pa bodo

podrobneje opredeljeni čezmejno sodelovanje, področja sodelovanja in zgodovina čezmejnega sodelovanja Republike Slovenije. V zadnjem, petem sklopu teoretskega dela pa se bom osredotočila na čezmejno sodelovanje v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 ter ga tudi podrobneje analizirala.

V empiričnem delu se bom ukvarjala s čezmejnim sodelovanjem konkretno definiranega območja, Zgornjega Posočja. V tem okviru bom predstavila začetke čezmejnega sodelovanja na območju, analizirala partnerje, ki se vključujejo v čezmejne projekte, analizirala projekte, ki se izvajajo v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013, njihove rezultate in čezmejni vpliv ter ovire pri njihovem vodenju.

V zaključku bom na podlagi navedenih indikatorjev ob pomoči različnih metod raziskovanja, ki jih bom uporabila skozi celotno magistrsko nalogo, potrdila ali ovrгла zastavljene hipoteze.

3 OPERDELITEV KLJUČNIH POJMOV

3.1 REGIJA

Najbolj osnovna opredelitev regije izhaja iz leksikona Geografija, ki jo opredeli kot »*bolj ali manj enovit del zemeljskega površja oziroma večje območje, ki zaradi svojevrstnih pokrajinskih sestav in procesov ter njihovega svojskega medsebojnega součinkovanja predstavlja značilno pokrajinsko enoto z enakimi naravnimi ali družbenimi značilnostmi*« (Kladnik 2001, 469). Regija predstavlja omejen prostor, ki se jasno loči od univerzuma, z lastno identiteto ter organizacijo. Njene temeljne sestavine so prostorska struktura, skupina in družbeni odnosi (Bučar v Lajh 2006, 54). Pri regiji pa ne gre le za teritorialno omejen prostor, pač pa jo je treba obravnavati tudi z funkcionalnega, političnega in družbenega vidika. Tako ni le institucionalen sistem administrativnih institucij, delujočih v tem prostoru (Lajh 2006, 54). Kot dodaja Bučar (1993, 42), lahko regijo opredelimo »*kot vmesni prostor med lokalno in državno ravniyo, subnacionalni prostor ali pa povezana čezmejna območja med deli držav, celotnimi državami ali celo celinami*«. Poznamo torej subnacionalne regije (prvo omenjene), drugo omenjene pa so čezmejne regije. Z opredelitvijo vmesnega prostora med lokalno in državno ravniyo se strinja Vlaj (1998, 94), ki dodaja, da se v tem prostoru kopičijo problemi, ki na eni strani temeljijo na interesih države, na drugi strani pa na interesih lokalnega pomena. EU je še pripomogla k večjemu pomenu regij, saj naj bi se te poleg držav članic vključevale kot tretja raven odločanja in povezovanja na osnovi načela subsidiarnosti² (Šmidovnik 1995, 99).

3.2 ČEZMEJNA REGIJA

Čezmejna regija predstavlja prostor, v okviru katerega so številne tamkaj živeče človeške skupnosti povezane z mrežo odnosov, katere ovira ali celo onemogoča meja. Ne glede na politični sistem kateremu pripadajo, se te tako soočajo s svojstvenimi prostorskimi, družbenoekonomskimi, družbeno-kulturnimi, političnimi in institucionalnimi problemi. De Rougemen čezmejno regijo opredeli kot »*potencialno regijo, ki je geografsko, zgodovinsko, okoljsko, etnično, gospodarsko itn. neločljivo povezana, vendar vezi trga suverenost oblasti,*

² Načelo subsidiarnosti pomeni, da nižja teritorialna enota opravlja vse tiste zadeve, ki jih je sposobna opravljati glede na svoje zmogljivosti, višja raven pa le tiste, ki jih je mogoče učinkovito opravljati na tej ravni (Šmidovnik 1995, 99).

ki vladajo na vsaki strani meje» (Priročnik o čezmejnem sodelovanju lokalnih in regionalnih skupnosti Evrope 1995).

Čezmejna regija je definirana z mejo kot fizično omejitvijo, ki pa jih lahko presežejo nove pogodbene vezi. Meja predstavlja fizično omejitev, opredeljeno z mejniki, s katerimi so razmejena nacionalna državna ozemlja. Zato je za čezmejne regije na prvem mestu vzpostavitev »mostov«, »stičišč« in pogodbenih stikov na poglavitnih območjih in področjih čezmejnega sodelovanja. Poudariti je treba, da se v zadnjih treh ali štirih desetletjih v Evropi uveljavlja nova geopolitika povezovanja, ki je spremenila vlogo meje.

Namesto poprejšnje ovire postopoma postaja prostor, kjer se soočajo različne vrste realnosti in najdejo možnost za medsebojno dopolnitev z nadgradnjo ozkih predstav o nacionalni suverenosti. V novem nastajajočem položaju bi centralne vlade obmejnimi regijam morale podeliti določeno raven avtonomije, jim na primer dovoliti pogajanja z obmejnimi območji na drugi strani meje na določenih področjih. Veliko področij je, kjer bi uvedene spremembe lahko zmanjšale ali celo odpravile učinek meje, pri čemer bi bile pravne zahteve vsakega od narodov še naprej spoštovane (Ibid.).

3.3 REGIONALNA POLITIKA

Po Zakonu o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 83/2003 z dne 22. 8. 2003) je regionalna politika definirana kot »razvojne aktivnosti, programi in ukrepi države, lokalnih skupnosti in drugih nosilcev organiziranih interesov na regionalni ravni za doseganje razvojnih ciljev ob upoštevanju skladnega regionalnega razvoja«. Gre torej za to, da se z regionalno politiko dolgoročno in usklajeno usmerja prostorski in regionalni razvoj na podlagi soglasja o temeljnih problemih in ciljih na državni, regionalni in lokalni ravni (Ravbar 1999, 20).

Temelji regionalne politike v Sloveniji so bili skupaj s konceptom policentričnega razvoja postavljeni že v sedemdesetih letih. Od takrat je regionalizem ena pomembnejših vrednot v Sloveniji in kot tak stalnica državnih strateških dokumentov in programov političnih strank. Projekt bo zaokrožen z ustanovitvijo pokrajin, s čimer bomo tudi Slovenci dobili večstopenjske teritorialne strukture, kot je to običajno v vseh sosednjih državah (Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko 2013). Vse bolj stopa v ospredje evropska regionalna politika oziroma KP, ki je namenjena zmanjševanju razlik in ustvarjanju kohezije na celotnem območju EU. Res je, da so države članice močno vpete tudi

v evropsko regionalno politiko, vendar velja opozoriti, do so osnovni nosilci posameznih regionalnih politik še vedno države članice same (Mrak 2004, 37). Če pogledamo s tega vidika, potem EU s postavljanjem smernic in načel za spodbujanje skladnega regionalnega razvoja le koordinira nacionalne regionalne politike držav članic (Moussis 2003, 148).

3.4 REGIONALNI RAZVOJ

Gre za *»načrtno gospodarsko in družbeno razvijanje regij in usmerjanje socialnega, okoljskega, prostorskega, infrastrukturnega in kulturnega razvoja z namenom pozitivnega vplivanja na učinkovitost ter skladnost razvoja nacionalnega gospodarstva kot celote«*. Interes države za spodbujanje regionalnega razvoja se kaže v tem, da se s tem dosega skladnejši razvoj regij ter zmanjšuje razlike v njihovi gospodarski in družbeni razvitosti (Gulič in Praper 1998, 53-55).

V programskem obdobju 2007–2013 je vizija regionalnega razvoja: *»skladen razvoj z uravnoteženimi gospodarskimi, socialnimi in okoljskimi vidiki v vseh slovenskih regijah, kar bo zagotovilo visoko življenjsko raven in kakovost zdravja ter bivalnega okolja vseh prebivalcev Slovenije«*. Vizija stremi k trajnostnemu razvoju v najširšem pomenu, pri tem optimalno izrablja vse regionalne razvojne priložnosti ter ne zmanjšuje virov in možnosti razvoja prihodnjih generacij (Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko 2013).

3.5 EVROPSKO TERITORIALNO SODELOVANJE

Glavni zastavljeni cilji KP v obdobju 2007–2013 so krepitev gospodarske rasti, večanje konkurenčnosti ter odpiranje novih delovnih mest ob hkratnem zagotavljanju trajnostnega in uravnoteženega razvoja. Za doseganje tega so v okviru kohezijske politike opredeljeni tri glavni cilji: cilj 1 – Konvergenca, Cilj 2 – Regionalna konkurenčnost in zaposlenost ter Cilj 3 – Evropsko teritorialno sodelovanje (Ministrstvo za infrastrukturo in prostor 2013). V okviru Cilja 3 – Evropsko teritorialno sodelovanje potekajo različne vrste sodelovanja:

- čezmejno sodelovanje
- transnacionalno sodelovanje
- medregionalno sodelovanje

- mrežni programi (ESPON – Evropsko omrežje za spremljanje prostorskega razvoja, INTERACT – podpora upravljanju programov sodelovanja, URBACT – tematsko omrežje mest).

To kaže na to, da je namen Cilja 3 predvsem okrepiti sodelovanje na čezmejnem, transnacionalnem in regionalnem nivoju. Spodbuja skupne rešitve za organe oblasti različnih držav na področju razvoja mestnih, podeželskih in obalnih območij, razvoja ekonomskih povezav in vzpostavljanja majhnih in srednjih podjetij. Sodelovanje se osredotoča na raziskovanje, razvoj, na znanju temelječo družbo, preprečevanje tveganj in integrirano upravljanje z vodami. V primerjavi z obdobjem 2000–2006 so vse oblike sodelovanja doživele določene spremembe. Čezmejno sodelovanje zdaj obsega večje območje kot v okviru Interrega III predvsem zaradi pomorskega sodelovanja. Vsa Evropa ostaja upravičena do interregionalnega sodelovanja, vendar pokriva celotno območje EU en sam program (v okviru Interrega III C so bili štirje) (Ministrstvo za infrastrukturo in prostor 2013).

4 KOHEZIJSKA POLITIKA EVROPSKE UNIJE³

»Velike ekonomske in socialne razlike v razvitosti med posameznimi regijami in državami ovirajo trajnosten razvoj Skupnosti kot celote,« zato je EU že pred desetletji začela z izvajanjem tako imenovane KP (Mrak 2004, 1). Gre za preplet aktivnosti, programov in ukrepov držav, lokalnih skupnosti ter drugih nosilcev organiziranih interesov na regionalni ravni, ki so sofinancirani in koordinirani s strani EU z namenom zmanjševanja gospodarskih in socialnih neenakosti med različnimi regijami v EU (Mrak 2004, 29). To so večletni razvojni programi z različnimi cilji – od povečevanja konkurenčnosti v gospodarstvu, spodbujanja zaposlovanja, razvoja podeželja do prestrukturiranja regij s propadajočo industrijo (Bučar in drugi 2007, 17). Pri tem je pomembno, da kohezijske politike EU ne razumemo le kot »preprost instrument finančne pomoči«. Poleg tega tudi ne sme nadomestiti regionalnih politik posameznih držav, pač pa mora predstavljati njihovo dopolnilo pri zasledovanju cilja dviga konkurenčnosti in potencialne rasti na lokalni, regionalni in nacionalni ravni (Lajh 2006, 101).

KP lahko predstavimo tudi kot najstarejšo skupno evropsko politiko, v okviru katere že več kot 50 let države članice izkazujejo solidarnost z namenom zagotovitve finančnih sredstev za izvajanje strukturnih reform s ciljem vzpostavitve na znanju temelječe družbe in doseganja višje konkurenčnosti EU (Šoltes in drugi 2008). Pravni okvir za razvoj evropske KP je bil postavljen s podpisom Pogodbe o evropski gospodarski skupnosti⁴ (Mulec 2008, 17). Tako se je ta pojem na evropski ravni pojavil z ustanovitvijo Evropskega gospodarskega sveta (EGS) leta 1957. Kot prva sta začela ukrepe KP izvajati Evropski socialni sklad⁵ (ESS) in Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad⁶ (EKUJS) z namenom zmanjšanja razlik v razvitosti in življenjskem standardu med posameznimi državami članicami EGS (Mrak 2004, 30). Vendar pa KP, kot jo poznamo danes, obstaja šele od sredine sedemdesetih let dalje, ko je bil

³ Različni avtorji uporabljajo izraze: kohezijska politika, strukturna politika ali regionalna politika, ki pa v sferi evropskih politik pomenijo isto politiko.

⁴ Pogodba o Evropski gospodarski skupnosti oziroma Rimska pogodba, ki je bila podpisana leta 1957 v Rimu, je zasnovala skupni evropski trg in postavila temelje štirim svoboščinam EU – prostemu pretoku oseb, blaga, kapitala in storitev.

⁵ ESS, European social fund – ESF, ima med strukturnimi skladi EU najdaljšo tradicijo, saj je bil ustanovljen na podlagi Rimske pogodbe že leta 1958. Takratni cilj sklada je bil spodbujanje zaposlovanja, ki je 50 let kasneje še vedno glavna prednostna naloga (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2013).

⁶ EKUJS, European agricultural guidance and guarantee fund – EAGGF, je bil ustanovljen leta 1964 z namenom delovanja na naslednjih področjih: krepitev in prestrukturiranje kmetijstva, zagotavljanje primernega življenjskega standarda kmetovalcev ter zaščita okolja in kulturne podobe podeželja (Gospodarska zbornica Slovenije 2005).

ustanovljen tudi Evropski sklad za regionalni razvoj⁷ (ESRR) z nalogo prerazporeditve dela proračunskih prispevkov držav članic v najrevnejše regije Skupnosti (Mrak 2004, 31). ESRR je razvil finančni mehanizem, ki naj bi okrepil regionalne politike posameznih držav članic, vendar se je delitev evropskih sredstev na podlagi kvotnega sistema pokazala za neučinkovito (Mulec 2008, 18). Tako je sledila reforma KP leta 1988 z Enotno evropsko listino⁸ in petimi uredbami⁹, ki so odločilno oblikovale strukturno politiko EU (Mulec 2008, 19). Enotna evropska listina je predvidevala predvsem tesnejše sodelovanje med obstoječimi skladi, jasno načrtala njihove naloge ter racionalizirala njihovo delovanje (Mrak 2004, 31). Kljub korenitim spremembam v letu 1988 so bile že v letu 1992 z Maastrichtsko pogodbo¹⁰ uvedene nekatere novosti. Ta pogodba je krepitev ekonomske in socialne kohezije postavila kot temeljni cilj ob bok ekonomski in monetarni uniji ter skupnemu trgu (Mrak 2004, 31). Do novih reform, ki so temeljile na Amsterdamski pogodbi¹¹, je prišlo že leta 1999. Sprejete so bile nova finančna perspektiva, imenovana Agenda 2000, ter številne druge reforme temeljnih politik EU s ciljem pomoč regijam z razvojnimi zaostanki (*Ibid.*). Za EU se je leta 2007 začelo novo finančno obdobje 2007–2013.

KP je med pomembnejšimi politikami EU tudi zaradi svojega vpliva na konkurenčnost revnejših regij in življenjski standard državljanov v njih. Najbolj očitno pa se to vidi pri delitvi letnega proračuna EU. Ta namreč za KP nameni nekaj več kot tretjino svojega proračuna letno (Bučar in drugi 2007, 18). Mairate (2006, 169–173) njeno dodano vrednost vidi predvsem v zagotavljanju stabilnega okolja na podlagi *»večletnega programiranja, velikega obsega finančnih sredstev, pravega intervencijskega sistema, kakovostnega izvajanja in vpliva na druge cilje EU.«*

⁷ ESRR, European regional development fund – ERDF, predstavlja finančni instrument evropske KP za obdobje 2007–2013. ESRR skupaj z ESS sodi v okvir strukturnih skladov, ki predstavljajo del proračuna Skupnosti. Namenjen je krepitvi ekonomske in socialne kohezije ter pomoči pri odpravljanju največjih razvojnih neravnovesij v regijah Skupnosti (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo 2013).

⁸ Enotna evropska listina - Single European Act je bila podpisana februarja 1986, veljati pa je začela 1. julija 1987. Listina reformira evropske institucije ter uvaja hitrejšo odločanje pri uveljavitvi skupnega trga (Evropska unija 2013).

⁹ Evropski svet je leta 1988 sprejel naslednjih pet uredb: *okvirno uredbo* za reformo strukturnih skladov, ki je določila prednostne cilje kohezijske politike ter njihovo delovanje po načelih koncentracije, partnerstva, večletnega programskega načrtovanja in decentralizacije odločitev; *koordinacijsko uredbo*, ki je konkretizirala predpise okvirne uredbe ter *tri ločene izvedbene uredbe*, ki so se osredotočale vsaka na en strukturni sklad.

¹⁰ Maastrichtska pogodba - Pogodba o Evropski uniji je bila podpisana 7. februarja 1992, veljati pa je začela 1. novembra 1993. Polaga temelje za uvedbo monetarne unije in politične unije (državljanstvo, skupna zunanja in notranja politika). Uvaja postopek soodločanja ter daje večje pristojnosti Evropskemu parlamentu v postopku odločanja, uvaja pa tudi nove oblike sodelovanja med državami članicami (Evropska unija 2013).

¹¹ Amsterdamska pogodba je bila podpisana 2. oktobra 1997, v veljavo pa je stopila 1. maja 1999. S to pogodbo so bile izvedene nove reforme evropskih institucij ter položeni temelji za vstop novih držav v EU (Evropska unija 2013).

4.1 CILJNA JAVNOST

Večina sredstev kohezijske politike je razdeljena na podlagi geografskega kriterija:

- regije, ki zaostajajo v razvoju (regije ciljev 1 in 2 ter regije v Španiji, na Portugalskem, v Grčiji in na Irskem, ki prejemajo sredstva Kohezijskega sklada);
- regije s posebnimi težavami (obmejna območja, med katera sodi tudi obravnavano območje Zgornjega Posočja);
- ranljive družbene skupine (skupine ljudi, ki se soočajo s problemi na trgu delovne sile);
- lokalne in regionalne oblasti (transnacionalno in medregionalno sodelovanje);
- države pristopnice in države kandidatke (Mrak 2004, 46).

»Kohezijska politika je lahko uspešna le, če so njena prizadevanja osredotočena na omejeno število relativno velikih področij,« zato so bila v letu 1999 postavljena nova pravila, katerih cilja sta bila zmanjšanje razpršenosti sredstev in postavitve jasnih kriterijev, na podlagi katerih se opravlja izbor regij, potrebnih javne pomoči (Mrak 2004, 46–47).

4.2 CILJI KOHEZIJSKE POLITIKE EVROPSKE UNIJE

Finančna sredstva, ki jih EU prek strukturnih skladov namenja za razvoj regij, so prerazporejena skladno s prednostnimi cilji. Govorimo o smernicah, postavljenih s strani EU, ki so osnova za prerazporeditev finančnih sredstev oziroma podlaga za odločanje o tem, katere projekte se bo finančno podprlo in katerih ne (Mark 2004, 28). Prednostni cilji so tesno povezani z načelom koncentracije, ki je osnovno načelo izvajanja strukturnih pomoči. To določa, da se finančna sredstva porabijo za namene, ki izhajajo iz prioritarnih ciljev (Mulec 2008, 26).

Število ciljev v finančnem obdobju 2007–2013 ostaja isto kot v prejšnjem obdobju 2000–2006, a je vseeno prišlo do nekaterih sprememb.

Tabela 4.1: Primerjava ciljev kohezijske politike v obdobju 2000–2006 in obdobju 2007–2013

Cilji Evropske kohezijske politike			
2000–2006		2007–2013	
Cilji Pobude Skupnosti Kohezijski sklad	Finančni instrumenti	Cilji	Finančni instrumenti
Cilj 1: Regije, ki zaostajajo v razvoju	ESRR, ESS, Jamstvo EKUJS, Smernica EKUJS, FIUR	Cilj 1: Konvergenca	ESRR, ESS, Kohezijski sklad
Kohezijski sklad	Kohezijski sklad		
Cilj 2: Območja v procesu socialno-ekonomske preobrazbe	ESRR, ESS	Cilj 2: Regionalna konkurenčnost in zaposlovanje	ESRR, ESS
Cilj 3: Izobraževalni sistemi in spodbujanje zaposlovanja	ESS		
Interreg III	ESRR	Cilj 3: Evropsko teritorialno sodelovanje	ESRR
URBAN II	ESRR		
EQUAL	ESS		
LEADER	Smernica EKUJS		
Razvoj podeželja in prestrukturiranje sektorja ribištva izven Cilja 1	Jamstvo EKUJS FIUR		

Vir: Evropska komisija (2007, 12).

Kot je razvidno iz predstavljene tabele 4.1, so tri prejšnje cilje¹² nadomestili trije novi:

1) Konvergenca: Ta cilj zasleduje izboljšanje pogojev rasti in zaposlovanja z vlaganjem v fizične in človeške vire, inovacije v družbi znanja, zmožnost prilagajanja gospodarskim in socialnim spremembam, varovanje okolja ter učinkovitost upravljanja (Mulec 2008, 66). Cilje

¹² Agenda 2000 je za obdobje 2000–2006 predvidevala naslednje tri cilje:

- Cilj 1: Spodbujanje razvoja in strukturnega prilagajanja regij, ki so zaostale v razvoju.
- Cilj 2: Gospodarska in socialna preobrazba regij, ki so se soočale s strukturnimi problemi, vendar niso bile upravičene do sredstev pod Ciljem 1.
- Cilj 3: Razvoj človeških virov v regijah, ki niso bile upravičene do sredstev pod Ciljem 1.

se financira s sredstvi ESRR, ESS in KS (Iskra 2009, 264). Ta cilj predstavlja prednostno nalogo strukturnih skladov, zato je njegovemu financiranju namenjenih 81,5 % vseh kohezijskih sredstev oziroma nekaj več kot 251 milijard evrov. Do omenjenih sredstev so upravičene najmanj razvite regije, kjer je bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca v obdobju 2000–2002 nižji od 75 % povprečja EU ter kohezijske države, ki ne dosegajo 90 % bruto nacionalnega dohodka (BND) EU v obdobju 2001–2003. Te so upravičene tudi do sredstev iz Kohezijskega sklada (Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, 2013).

2) Regionalna konkurenčnost in zaposlovanje: Ta cilj obsega vsa območja, ki niso upravičena do sredstev prvega prednostnega cilja (Iskra 2009, 264). Sredstva se na teh območjih usmerjajo v:

- izboljšanje konkurenčnosti in poslovne privlačnosti regij ter podporo inovacijam, znanju, varovanju okolja in zmanjšanju tveganja prek programov za regionalni razvoj (ESRR);
- izboljšanje prilagodljivosti delavcev in podjetij ter razvoj trga dela, usmerjenega k socialnemu vključevanju prek državnih programov (Mulec 2008, 67).

V okviru tega cilja je regijam namenjenih skupno 15,95 % vseh kohezijskih sredstev, kar pomeni nekaj več kot 49 milijard evrov (Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko, 2013).

3) Evropsko ozemeljsko sodelovanje: Ta cilj je namenjen skladnemu in enakomernemu povezovanju območja EU s podporo čezmejnemu, transnacionalnemu in medregionalnemu sodelovanju (Iskra 2009, 264). Od tega je čezmejnemu sodelovanju regij namenjeno 73,68 % sredstev (Mulec 2008, 68). Ta cilj dopolnjuje prva dva cilja, kajti regije, ki izpolnjujejo pogoje za ta cilj, hkrati izpolnjujejo tudi pogoje za prva dva cilja. Cilj se financira iz ESRR in je usmerjen v oblikovanje skupnih rešitev, primernih za organe oblasti v različnih državah, na področju razvoja mest, podeželja in obale, razvoja gospodarskih povezav ter vzpostavljanja omrežij malih in srednjih podjetij. Sodelovanje se tako osredotoča predvsem na raziskave, razvoj, informacijsko družbo, okolje, preprečevanje tveganj in integrirano upravljanje voda. V okviru čezmejnega sodelovanja so do financiranja upravičene regije na ravni NUTS 3¹³

¹³ NUTS - Klasifikacija statističnih teritorialnih enot v EU je skupna evropska statistična klasifikacija teritorialnih enot, ki je bila potrjena v parlamentu EU 26. maja 2003. Omenjeno klasifikacijo je vzpostavil Eurostat (Statistični urad Evropskih skupnosti), da bi tako zagotovil celovito in dosledno členitev teritorialnih

vzdolž vseh notranjih kopenskih mej, vzdolž nekaterih zunanjih kopenskih mej in v regijah vzdolž pomorskih mej, oddaljenih največ 150 km. V okviru transnacionalnega sodelovanja so do financiranja upravičene vse regije, vendar je EK v soglasju z državami članicami določila 13 območij sodelovanja¹⁴. V okviru medregionalnega sodelovanja so do tega upravičene vse regije EU (Evropska komisija 2007, 18–20). V primerjavi s prejšnjim obdobjem je evropsko teritorialno sodelovanje postalo samostojen cilj, kar mu daje vidnejšo vlogo in širšo zakonsko podlago.

4.3 NAČELA KOHEZIJSKE POLITIKE EVROPSKE UNIJE

V okviru treh predstavljenih ciljev so osnovna načela kohezijske politike ostala enaka kot v predhodnem obdobju:

Načelo koncentracije

V skladu s tem načelom so strukturne operacije EU usmerjene predvsem na tiste regije, ki ta sredstva najbolj potrebujejo (Mrak 2004, 61). Te regije se opredeli na podlagi natančno določenih ciljev in strogih meril (Bučar in drugi 2007, 21). Navadno gre pri tem za odročne in zapostavljene regije ter regije z razvojnimi zaostanki. Poleg tega naj bi koncentracija pomoči iz strukturnih skladov z vsebinskega, gospodarskega in s finančnega vidika preprečila dodeljevanje pomoči po sistemu »škropilnice« (Mulec 2008, 64–65).

Načelo dodatnosti

Kot že omenjeno, so aktivnosti EU v okviru strukturnih skladov le dopolnilo državnim, regionalnim in lokalnim sredstvom v okviru razvojnih programov, torej sredstva strukturnih skladov ne smejo nadomestiti javnih ali drugih strukturnih izdatkov držav članic (Bučar in drugi 2007, 21). Tako naj prejeta pomoč ne bi vodila k zmanjševanju prizadevanj držav članic, pač pa obratno. V praksi to pomeni, da mora država članica, ki prejema strukturno pomoč, obdržati izdatke za potrebe kohezije na vsaj taki ravni, kot so jo ti dosegli v predhodnem programskem obdobju, ko pomoči še ni prejemale. Gre torej resnično za dodatek

enot, potrebno za zbiranje, razvoj in usklajevanje regionalnih statistik v EU. Ker klasifikacija NUTS temelji na hierarhični členitvi, se ozemlja držav delijo na hierarhične ravni; na prvi ravni so enote ravni NUTS 1, te se nadalje členijo na enote ravni NUTS 2, na tretji ravni pa so enote ravni NUTS 3. Države morajo pri razdelitvi svojega ozemlja na enote NUTS upoštevati normativna merila (število prebivalcev), ki so določena v uredbi o NUTS. To pomeni, da ni nujno, da vsaka država uporabi vse tri ravni hierarhične razdelitve (Statistični urad Republike Slovenije 2013).

¹⁴ Ta območja so opredeljena v odločbi z dne 31. oktobra 2006.

lastnim nacionalnim sredstvom, kar omogoča državam članicam, da premagajo svoje finančne omejitve. Države članice so namreč odgovorne za razvoj problematičnih območij. EU pa jim je tukaj le v pomoč pri doseganju boljših rezultatov, kot bi jih lahko dosegle same. Gre za dodano vrednost strukturnih skladov (Mrak 2004, 61). To načelo ostaja temeljno načelo tudi v finančni perspektivi 2007–2013. Komisija in država članica v nacionalnem strateškem referenčnem okvirju določita stopnjo javnih izdatkov, ki jih bo država članica vzdrževala v vseh zadevnih regijah skozi programsko obdobje. Kot omenjeno, višina izdatkov ne sme biti manjša od realne višine povprečnih letnih izdatkov, prejetih v predhodnem programskem obdobju (Mulec 2008, 69–70).

Načelo programiranja

To načelo pomeni večstopenjski proces organiziranja, odločanja in financiranja izvajanja ukrepov (Bučar in drugi 2007, 21). Sredstva strukturnih skladov se dodeljujejo na podlagi razvojnih programov ter je njihovo usmerjanje načrtovano in programirano za določeno obdobje vnaprej (Mrak 2004, 62).

Načelo partnerstva

Gre za najvišjo možno obliko sodelovanja med EK in državo članico (Mrak 2004, 62). Država članica mora v vseh fazah izvajanja pomoči zagotoviti najustreznejšo udeležbo različnih partnerjev (državne, regionalne, lokalne institucije, socialni partnerji, nevladne organizacije itd.) (Bučar in drugi 2007, 21). To načelo se tako izvaja na dveh ravneh: med EK in državo članico ter med partnerji znotraj države članice. Sodelovanje med partnerji mora biti zelo tesno, da se doseže dodatni učinek (Mulec 2008, 77).

Načelo učinkovitosti

Osredotoča se na nadziranje in vrednotenje učinkovitosti ter uspešnosti porabe sredstev z namenom izboljšanja načrtovanja prihodnjih programov in načina izvajanja (Bučar in drugi 2007, 21). Načrtuje ustrezne obveznosti za vse udeležene pri izvajanju pomoči, pri čemer so države članice primarno odgovorne za učinkovitost strukturnih operacij. Zaradi potreb po večji preglednosti in transparentnosti delovanja KP so bila za finančno obdobje 2007–2013 postavljena nova pravila:

- učinkovitost kohezijske politike naj bi se izboljšala z vzpostavitvijo letnega dialoga z evropskimi organi za razpravo o napredku in rezultatih nacionalnih in regionalnih programov,

- vrednotenje pred, med in po zaključku programov s strani držav članic in EK bo ključno za izboljšanje kakovosti,
- oblikovana je bila nacionalna rezerva, iz katere se lahko finančna sredstva izplača uspešno izvedenim programom kot nagrada za usposabljanje (Mulec 2008, 80).

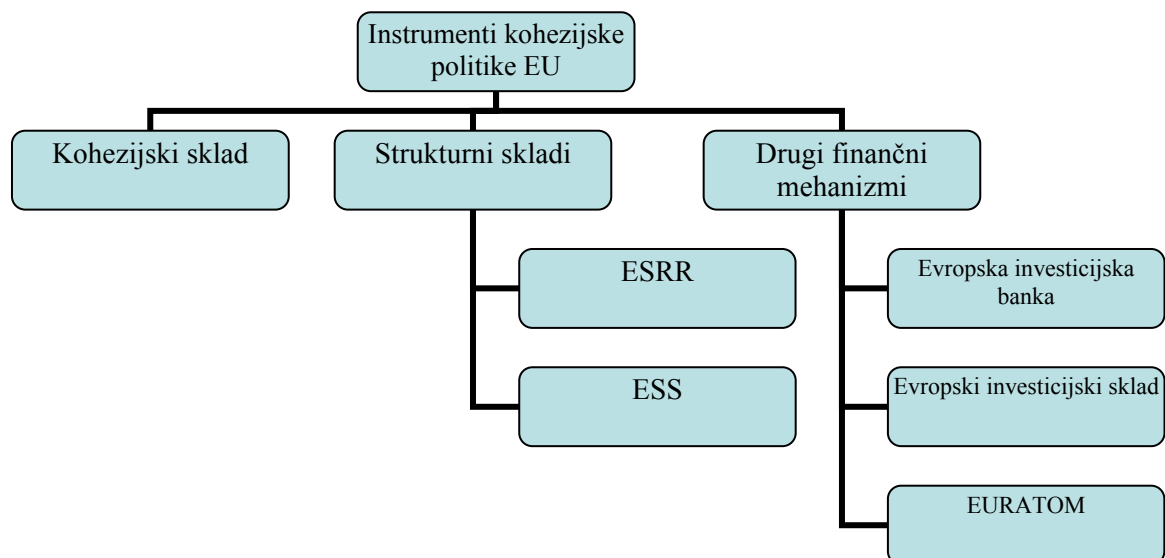
Načelo subsidiarnosti

V splošnem to načelo pomeni, da se določena politika izvaja na najnižji možni ravni, ki omogoča njeno najboljše izvajanje. To za strukturno politiko pomeni, da države članice in regije prevzamejo odgovornost za njeno izvajanje (Bučar in drugi 2007, 21).

4.4 INSTRUMENTI KOHEZIJSKE POLITIKE EVROPSKE UNIJE

Kohezijska politika regijam omogoča, da pripomorejo k večji skupni konkurenčnosti EU in prispevajo k trajnostnemu razvoju. Za izvajanje te politike je EU razvila naslednje finančne instrumente: strukturni skladi, Kohezijski sklad in druge finančne mehanizme (Mulec 2008, 34).

Tabela 4.2: Instrumenti kohezijske politike

4.5 STRUKTURNI SKLADI

Strukturni skladi svoja sredstva v regije usmerjajo skladno s prednostnimi cilji. Tako spodbujajo različne ekonomske in socialne faktorje konkurenčnosti s ciljem pospeševanja ekonomske dejavnosti in gospodarskega razvoja v regiji. Konkretnije se torej iz strukturnih skladov financirajo programi socialno-ekonomskega razvoja v državah članicah (Mrak 2004, 34). Pojasniti je treba, da ti skladi ne pomenijo enotnega finančnega vira, pač pa se vsak ukvarja s posebnim področjem. Do zadnjih reform kohezijske politike so znotraj strukturnih skladov delovali štiri skladi. Prvi trije skladi (ESRR, ESS in EKUJS) so bili določeni z 159. členom Pogodbe o Evropski skupnosti, z Uredbo (ES) št. 1260/1999 pa jim je bil tem dodan še Finančni instrument za usmerjanje ribištva (FIUR) (Mulec 2008, 26–27). Z novim finančnim obdobjem je na področju kmetijske kohezijske politike prišlo do sprememb. EKUJS je nadomestil novi Evropski sklad za kmetijstvo in razvoj podeželja¹⁵ (ESKRP), ki pa ne sodi med strukturne sklade (Mulec 2008, 40). Do sprememb je prišlo tudi na področju ribištva, kjer je FIUR nadomestil Evropski sklad za ribištvo¹⁶ (ESR), ki podobno kot ESKRP ne sodi več med strukturne sklade (Mulec 2008, 45).

Med strukturnimi skladi v finančnem obdobju 2007–2013 tako najdemo: Evropski sklad za regionalni razvoj in Evropski socialni sklad.

¹⁵ Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) podpira evropsko politiko razvoja podeželja. Financira programe razvoja podeželja v državah članicah in regijah EU. Programe pripravlja EK skupaj z državami članicami. Pri tem upošteva strateške smernice za politiko razvoja podeželja, ki jih sprejme Evropski svet, in prednostne naloge, opredeljene v nacionalnih strateških načrtih. V programskem obdobju 2007–2013 ima sklad tri splošne cilje: izboljšanje konkurenčnosti kmetijstva in gozdarstva; izboljšanje okolja in podeželja; izboljšanje kakovosti življenja na podeželju (Evropska komisija 2012).

¹⁶ Evropski sklad za ribištvo (ESR) s finančnimi sredstvi pomaga ribiški industriji in obalnim skupnostim pri prilagajanju na spremenjene razmere, da bi ribiški sektor lahko na okolju prijazen način gospodarsko preživel. Proračun ESR v obdobju 2007–2013 znaša 4,3 milijarde evrov. Finančna sredstva so na voljo vsem sektorjem ribiške industrije – ribolovu na odprtem morju in v celinskih vodah, ribogojstvu (ribe, lupinarji in vodne rastline) ter predelavi in trženju ribiških proizvodov. Projekti se financirajo na podlagi strateških načrtov in operativnih programov, ki jih pripravijo države. ESR ima pet prednostnih področij financiranja: prilagoditev flote (denimo podpora za razrez ribiških plovil); ribogojstvo, predelava in trženje proizvodov ter ribolov v celinskih vodah (denimo podpora za prehod na okolju prijazne metode proizvodnje); ukrepi v skupnem interesu (denimo podpora za izboljšanje sledljivosti proizvodov in označevanja); trajnostni razvoj ribiških območij (denimo podpora za razvejanje lokalnega gospodarstva); tehnična pomoč za financiranje upravljanja sklada (Evropska komisija 2012).

4.5.1 Evropski sklad za regionalni razvoj

ESRR je bil ustanovljen leta 1975 z namenom zmanjševanja neenakosti življenjskega standarda med posameznimi regijami EGS. Ker so bili posamezni sistemi regionalnih pomoči v državah članicah nezadostni, se je tega vprašanja lotila tudi Evropska komisija (Mulec 2008, 28). Temeljni cilj ESRR je spodbujanje ekonomske, socialne in teritorialne kohezije z odpravljanjem temeljnih regionalnih neravnovesij (Mulec 2008, 30). To naj bi dosegel s podporo razvoja in strukturnega prilagajanja regionalnih gospodarstev, vključno s preobrazbo nazadujočih industrijskih regij in zaostalih regij ter s podporo čezmejnega, transnacionalnega in medregionalnega sodelovanja (Uredba (ES) št. 1080/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006, 2. člen). Vlogo ESRR v okviru ureditve strukturnih skladov za finančno obdobje 2007–2013 ureja Uredba (ES) št. 1080/2006¹⁷ Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1783/1999 (Evropska komisija 2012). Ta v 6. členu določa prednostna področja financiranja. Tako ESRR zagotavlja sredstva za:

- neposredne pomoči za naložbe v podjetja (zlasti mala in srednje velika podjetja) zaradi ustvarjanja trajnih delovnih mest,
- infrastrukture na področju raziskav in inovacij, telekomunikacij, okolja, energije in prometa,
- finančne pomoči (skladi tveganega kapitala, skladi za lokalni razvoj itd.) za podporo regionalnemu in lokalnemu razvoju ter boljše sodelovanje med mesti in regijami,
- tehnično pomoč (Evropska komisija 2012).

Črpanje sredstev strukturnih skladov se izvaja po principu deljene odgovornosti med EK in organi držav članic. Tako je Slovenija za obdobje 2007–2013 pripravila dva operativna programa, in sicer Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov 2007–2013¹⁸ (v nadaljevanju OP RR) in Operativni program razvoja okoljske in prometne

¹⁷ Uredba (ES) št. 1080/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o Evropskem skladu za regionalni razvoj (ESRR) in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1783/1999 opredeljuje vlogo ESRR in področja pomoči, kot je spodbujanje javnih in zasebnih naložb za zmanjševanje regionalnih neskladij po EU. ESRR bo podpiral programe za regionalni razvoj, gospodarske spremembe, večjo konkurenčnost in ozemeljsko sodelovanje po EU. Prednost pri financiranju imajo raziskave, inovacije, varstvo okolja in preprečevanje tveganj, pomembno vlogo pa ohranjajo naložbe v infrastrukturo, zlasti v najmanj razvitih regijah. S to uredbo so tako določene naloge ESRR, obseg njegove pomoči glede na cilje konvergenca, regionalna konkurenčnost in zaposlovanje ter evropsko teritorialno sodelovanje ter pravila glede dodeljevanja pomoči (Evropska komisija 2007, 98).

¹⁸ Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov 2007–2013 (OP RR) je skupni programski dokument RS in EU, ki je bil sprejet na predlog države članice po uskladitvi z Evropsko komisijo. OP RR širše

infrastrukture 2007–2013¹⁹ (v nadaljevanju OP ROPI), za katera se uporablja finančni instrument ESRR za namene cilja 1 (konvergenca) evropske kohezijske politike. Poleg tega predstavlja ESRR finančni instrument cilja 3 »evropsko teritorialno sodelovanje« (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo 2013). Nova uredba ne določa več pobud skupnosti²⁰, ampak je bil s tem namenom določen poseben prednostni cilj sodelovanje. Ta daje večji poudarek čezmejnemu in medregionalnemu sodelovanju, kar pomembno prispeva k večji koheziji najmanj razvitih obrobni in obmejnih območij (Mulec 2008, 33).

4.5.2 Evropski socialni sklad

ESS je bil ustanovljen z Rimsko pogodbo v letih 1957–58, torej je najstarejši izmed strukturnih skladov. Že na samem začetku je bila njegova naloga spodbujati nastanek skupnega trga. Tako je namenjen predvsem podpori politikam, katerih namen je preprečevati brezposelnost, spodbujati aktivno iskanje zaposlitve brezposelnih ter vključevanje odrinjenih družbenih skupin na trg dela (Mulec 2008, 35–36). Poslanstvo ESS so torej investicije v človeški kapital, ustvarjanje delovnih mest, spodbujanje zaposlenosti in zaposljivosti ter krepitev inovativnosti. Več kot 10 % celotnega proračuna EU je skozi ESS namenjeno naložbam v najpomembnejši kapital EU – ljudi (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo 2013). To se počne s podporo politikam držav članic, katerih cilj je doseči polno zaposlenost ter kakovost in storilnost pri delu, spodbujanje socialne vključenosti, vključno z dostopom prikrajšanih ljudi do zaposlitve, ter zmanjšanje nacionalnih, regionalnih in lokalnih razlik v zaposlovanju (Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1081/2006 z dne 5. julija 2006 o Evropskem socialnem skladu, 2. člen). Sklad ima zakonodajno podlago v splošni uredbi, ki je skupna za ESS, ESRR in KS (Uredba Sveta (ES) št. 1083/2006²¹ z dne

temelji na Strategiji razvoja Slovenije iz leta 2005 (Operativni program krepitev regionalnih razvojnih potencialov 2007–2013, 2008a).

¹⁹ Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture 2007–2013 (OP ROPI) je izvajalski dokument RS za obdobje 2007–2013, ki določa neposredno izhajajoče pravne obveznosti in pravice izvajanja kohezijske politike EU v Sloveniji. Je skupni programski dokument RS in EU, sprejet na predlog države članice po uskladitvi z EK. Skupni cilj OP ROPI je zagotoviti pogoje za rast z zagotavljanjem trajne mobilnosti, izboljšanjem kakovosti okolja in z izgradnjo ustrezne infrastrukture (Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture 2007–2013, 2008b).

²⁰ Pobudi skupnosti Interreg III in Urban sta bili po Uredbi (ES) št. 1783/1999 posebna instrumenta sklada, s katerima so se spodbujali čezmejno, transnacionalno in medregionalno sodelovanje ter trajnostni razvoj mest.

²¹ Uredba Sveta (ES) št. 1083/2006²¹ z dne 11. julija 2006 o splošnih določbah o ESRRj, ESS in KS in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1260/1999 – Ta uredba določa splošna pravila, ki urejajo ESRR, ESS in KS brez poseganja v posebne določbe uredb (ES) št. 1080/2006, (ES) št. 1081/2006 in (ES) št. 1840/2006. Z njo so opredeljeni cilji, h katerim naj prispevajo strukturni in Kohezijski sklad, merila upravičenosti držav članic in

11. julija 2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu), in v posebni uredbi za ESS (Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1081/2006²² z dne 5. julija 2006 o Evropskem socialnem skladu in razveljavitvi uredbe (ES) št. 1784/1999) (Evropski parlament 2013). V skladu z njima financira ukrepe, ki pomagajo:

- povečevati prilagodljivost delavcev in podjetij gospodarskim spremembam,
- povečati vključenost na trg dela, predvsem za iskalce zaposlitve, neaktivne in starejše ljudi,
- povečevati socialno vključenost prikrajšanih ljudi s spodbujanjem načinov za ponovno zaposlitev in z bojem proti diskriminaciji na trgu dela,
- spodbujati reforme sistemov izobraževanja in usposabljanja ter dejavnosti povezovanja med šolami in raziskovalnimi inštituti ali delovnimi mesti (Evropski parlament 2013).

Slovenija pridobiva finančna sredstva iz ESS na podlagi dveh dokumentov: Nacionalnega strateškega referenčnega okvirja²³ (v nadaljevanju NSRO) in Operativnega programa razvoja človeških virov²⁴ (v nadaljevanju OP ESS) (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve 2013). V okviru NSRO se pripravi analiza stanja, strategija, opredelijo se osnovni mehanizmi doseganja zastavljenih ciljev, vključno z določitvijo števila operativnih programov in osnovnimi finančnimi razdelitvami (Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013 2007, 4).

regij do pomoči v okviru teh skladov, razpoložljiva finančna sredstva in merila za njihovo dodeljevanje (Evropska komisija 2007, 50).

²² Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1081/2006 z dne 5. julija 2006 o ESS in razveljavitvi uredbe (ES) št. 1784/1999 določa naloge ESS, področja izvajanja pomoči, posebne predpise ter vrste izdatkov, ki so upravičeni do pomoči (Evropska komisija 2007, 112).

²³ Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013 (NSRO), ki ga je EK potrdila 18. junija 2007, vključuje prednostne naloge, okvirno letno dodelitev sredstev in seznam operativnih programov. Splošna usmeritev NSRO je izboljšanje blaginje prebivalcev RS s spodbujanjem gospodarske rasti, ustvarjanjem delovnih mest in krepitevijo človeškega kapitala ter zagotavljanjem uravnoveženega in skladnega razvoja, še posebej med regijami. Navedena usmeritev po eni strani opredeljuje blaginjo kot globalni cilj, po drugi strani pa daje poseben poudarek spodbujanju gospodarske rasti in ustvarjanju novih delovnih mest, ki sta ključna cilja Lizbonske strategije, ter skladnemu regionalnemu razvoju. Strateške prednostne naloge Slovenije za obdobje 2007–2013, določene v NSRO, so: spodbujati podjetništvo, inovacije in tehnološki razvoj; izboljšati kakovost izobraževalnega sistema, usposabljanja ter raziskav in razvojnih dejavnosti; izboljšati fleksibilnost delovne sile ter obenem zagotoviti gotovost zaposlitve, zlasti z ustvarjanjem delovnih mest in spodbujanjem socialne vključenosti; zagotavljati možnosti za gospodarsko rast s trajnostno mobilnostjo, ki izboljšuje kakovost okolja, in z zagotavljanjem ustreznih infrastrukture; spodbujati uravnovežen regionalni razvoj (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo 2013).

²⁴ Operativni program razvoja človeških virov 2007–2013 (OP ESS) predstavlja skupni dokument RS in EU, ki je sprejet na predlog države članice po uskladitvi z EK. Skupni cilj OP ESS je doseganje večje zaposlenosti, socialne vključenosti, višjega življenjskega standarda ljudi ter zmanjšanje regionalnih razlik. OP ESS temelji na Strategiji razvoja Slovenije (Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013 2007b, 6).

4.6 KOHEZIJSKI SKLAD

Kohezijski sklad (KS) je strukturni instrument, ki od leta 1994 državam članicam pomaga zmanjševati ekonomska in socialna neskladja ter stabilizirati gospodarstvo. Na tem mestu je treba pojasniti, da KS ni strukturni sklad. Strukturna sklada sta že opisana ESRR in ESS (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo 2013). Pravno podlago ima KS v splošni uredbi (Uredba Sveta (ES) št. 1083/2006 z dne 11. julija 2006 o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu) ter posebni uredbi za KS (Uredba Sveta (ES) št. 1084/2006²⁵ z dne 11. julija 2006 o ustanovitvi Kohezijskega sklada in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1164/94) (Evropska komisija 2012). Sklad zagotavlja finančna sredstva za izvajanje intervencij na področju okolja in prometne infrastrukture vseevropskih omrežij. V finančnem obdobju 2007–2013 naj bi še posebej pripomogel k približevanju držav članic in najmanj razvitih regij s finančnimi spodbudami v okviru cilja konvergenca. Tako ukrepi v tem obdobju niso strogo namenjeni le velikim projektom na področju prometne infrastrukture in varstva okolja, ampak lahko skladno s prednostnimi nalogami KS financira tudi dejavnosti na področjih, ki spodbujajo trajnostni razvoj in imajo jasno okoljsko razsežnost, kot so na primer učinkovita raba energije in obnovljive energije, nadzor cestnega in zračnega prometa ter mestnega prometa, ki onesnažuje okolje, itd. (Mulec 2008, 47–48). Njegov namen ni, da razvija le slabše regije, ampak da na vseevropski ravni poveže regije oziroma države, s čimer krepi kohezijo in solidarnost znotraj EU (Bučar in drugi 2007, 24). Iz tega je že samo po sebi razvidno, da gre predvsem za financiranje javnih dobrin oziroma javnih dobrin mešanega značaja, ki imajo večji del elementov javnih dobrin. Na tak način se vzpostavlja infrastruktura, ki je pogoj za vsestranski razvoj (Mulec 2008, 48). Do sredstev KS so upravičene najmanj razvite države članice EU, katerih BDP na prebivalca znaša manj kot 90 % povprečja EU. V finančnem obdobju 2007–2013 so to: Grčija, Portugalska, Španija, Ciper, Češka, Estonija, Madžarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija. Tem je na voljo znatno več sredstev kot v preteklem obdobju²⁶, in sicer 58 milijard evrov. Slovenija finančna sredstva iz KS črpa na podlagi Uredbe o izvajanju postopkov pri porabi sredstev evropske kohezijske politike v Republiki Sloveniji v programskem obdobju 2007–2013²⁷ (Uradni list RS, št. 41, 11. 5. 2007)

²⁵ S to uredbo se ustanovi KS ter določi pogoje in pravila njegovega delovanja (Uredba Sveta (ES) št. 1084/2006 z dne 11. julija 2006, 1. člen).

²⁶ V obdobju 2000–2006 so finančna sredstva Kohezijskega sklada znašala 18 milijard evrov, kar je približno 2,5 milijarde evrov letno.

²⁷ Uredba o izvajanju postopkov pri porabi sredstev evropske kohezijske politike v RS v programskem obdobju 007–2013 podrobneje določa pristojnosti, odgovornosti in naloge organa upravljanja, organa za potrjevanje,

in treh operativnih programov: OP RR, OP ESS in OP ROPI (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo 2013).

4.7 DRUGI FINANČNI INSTRUMENTI

Evropska investicijska banka, Evropski investicijski sklad in EURATOM predstavljajo dopolnilo k učinkovitejši kohezijski politiki. Bistvena razlika med strukturnimi skladi in kohezijskim skladom ter drugimi finančnimi instrumenti je v tem, da strukturni in kohezijski skladi delujejo na podlagi načela solidarnosti ter upravičencem nudijo nepovratna sredstva, medtem ko drugi finančni mehanizmi nudijo pomoč prek ugodnih posojil (Mulec 2008, 60).

4.8 EVROPSKO ZDRUŽENJE ZA TERITORIALNO SODELOVANJE

Gre za novost v novem finančnem obdobju 2007–2013. Glavni cilj Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS) je odpravljanje trenutnih ovir za čezmejno sodelovanje. Ustanovljeno je bilo na pobudo držav članic, saj so te pri izvajanju in upravljanju ukrepov teritorialnega sodelovanja v okviru različnih nacionalnih zakonodaj in postopkov naletale na težave (Uredba (ES) št. 1082/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o ustanovitvi Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje). To združenje bo izvajalo programe oziroma projekte čezmejnega sodelovanja na podlagi konvencije med sodelujočimi nacionalnimi, regionalnimi, lokalnimi ali drugimi javnimi organi in združenji. Člani EZTS so lahko države članice, regionalni organi ali lokalni organi (Evropska komisija 2007, 126).

revizijskega organa, posredniških teles, upravičencev in drugih državnih organov v postopkih načrtovanja in porabe sredstev evropske kohezijske politike v RS v programskem obdobju 2007–2013 ter ureja njihova medsebojna razmerja.

5 POMEN ČEZMEJNEGA SODELOVANJA ZA RAZVOJ OBMEJNIH OBMOČIJ

5.1 ČEZMEJNO SODELOVANJE

»Gospodarski razvoj se po regijah in različnih področjih ne širi enakomerno, zato znotraj posameznih držav obstajajo bolj ali manj razvita območja,« poudarja Senjur (2002, 58). V posebej težkem položaju se tako znajdejo obmejne regije, saj obstoj meje ovira ali celo onemogoča popoln razvoj njihovih potencialov. Prav zato je izrednega pomena, kot pravi tudi Šušteršič (2001, 99), da je »za razvoj ekonomskih odnosov s tujino pomembno krepiti čezmejno sodelovanje in tako reševati skupne razvojne izzive«. Čezmejno sodelovanje je v Evropski konvenciji o čezmejnem sodelovanju²⁸ opredeljeno kot »dogovarjanje, katerega namen je krepiti in razvijati sosedske odnose med teritorialnimi skupnostmi ali oblastmi, ki so pod jurisdikcijo dveh ali več pogodbenic, ter vsak sporazum ali dogovor, sklenjen v ta namen« (Evropska okvirna konvencija o čezmejnem sodelovanju teritorialnih skupnosti, 2. člen). Gre torej za sodelovanje med različnimi območji držav članic ter tretjih držav z namenom reševanja skupnih problemov in izzivov. S tem obmejne regije dobijo priložnost za preseganje gospodarske odrinjenosti in izoliranosti, v kateri se z vidika nacionalnega gospodarstva nahajajo. To še ne pomeni grožnje nacionalni suverenosti in kulturni identiteti posameznih držav ob meji temveč pripomore k boljšemu spoznavanju in razumevanju ljudi z obeh strani meje (Klojčnik v Toplak 1999: 74–75). Temeljni cilj čezmejnega sodelovanja je povezovanje območij, razdeljenih z državno mejo, in s tem prispevanje k uravnoteženemu razvoju na območju celotne Skupnosti. Glavne prednostne naloge programov sodelovanja obmejnih regij so usmerjene v rast gospodarstva in ustvarjanje novih delovnih mest ter v varstvo okolja in ohranjanje naravnih virov in vrednot (Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko 2007). Slovenija se je leta 1998 s podpisom Evropske okvirne konvencije o čezmejnem sodelovanju teritorialnih skupnosti ali oblasti zavezala, da bo omogočala in spodbujala obmejno sodelovanje med teritorialnimi skupnostmi

²⁸ Evropska okvirna konvencija o čezmejnem sodelovanju teritorialnih skupnosti ali oblasti je bila podpisana leta 1980 v Madridu. RS jo je podpisala leta 1998 in jo ratificirala leta 2003. S tem se je zavezala, da bo omogočala in spodbujala obmejno sodelovanje med teritorialnimi skupnostmi ali oblastmi, ki so pod njeno jurisdikcijo, in teritorialnimi skupnostmi ali oblastmi, ki so pod jurisdikcijo drugih pogodbenic. Prizadevala si bo pospeševati sklenitev sporazumov in dogovorov, za katere se utegne izkazati, da so potrebni v ta namen, ob upoštevanju ustavnih določb vsake posamezne pogodbenice (Evropska okvirna konvencija o čezmejnem sodelovanju teritorialnih skupnosti ali oblasti, 1. člen).

ali oblastmi, ki so pod njeno jurisdikcijo, in teritorialnimi skupnostmi ali oblastmi, ki so pod jurisdikcijo drugih pogodbenic. Spodbujala bo tudi sklenitev sporazumov in dogovorov, za katere se utegne izkazati, da so potrebni v ta namen, ob upoštevanju ustavnih določb vsake posamezne pogodbenice (Evropska okvirna konvencija o čezmejnem sodelovanju teritorialnih skupnosti ali oblasti, 1. člen). Za Slovenijo ima čezmejno sodelovanje velik pomen, saj polovica njenih regij leži v obmejnem pasu. Še več, če to preračunamo na prebivalca, ima Slovenija 70 centimetrov meje na vsakega prebivalca, kar je kar dvakrat več kot Avstrija in desetkrat več kot Nemčija. Prav zato je čezmejno sodelovanje pogoj za trajnosti razvoj obmejne regije (Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko 2010).

Slika 5.1: Obmejna lega regij v Republiki Sloveniji

Vir: Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko.

5.2 PODROČJA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA

Čezmejno sodelovanje poteka na različnih področjih (Toplak 1999, 27–34):

- okolje, kmetijstvo in prostorsko načrtovanje (študije o onesnaževanju in ravnanju z odpadki, vzpostavitev mrež odlagališč odpadkov, razvoj programov za zaščito in upravljanje naravnega okolja, osveščanje o okoljskih problemih, oblikovanje

programov medsebojne pomoči za odstranjevanje posledic naravnih nesreč, skupne banke podatkov rastlinskih in živalskih vrst, dogodki za okoljsko osveščanje mladine, čezmejni naravni parki, čezmejna raba kmetijskih površin, skupne politike čezmejnega upravljanja površin);

- promet, varnost in zveze (prevoz za čezmejno prebivalstvo, proučevanje možnosti poteka železnic in javnega prometa brez raztovarjanja, prednostne cene telefonskih pogovorov, čezmejna izmenjava pošte);
- gospodarstvo in zaposlovanje (redno usklajevanje in izmenjava informacij v zvezi z družbenoekonomskimi statistikami, spremljanje čezmejnih finančnih transakcij med bankami, vzpostavitev čezmejnega trga za vlaganje in inovacije, sodelovanje na področju energije, izdelava čezmejnih poslovnih imenikov s sezname vseh podjetij s sedežem v regiji);
- turizem (skupne turistične priložnosti);
- izobraževanje, raziskave in kultura (izmenjava učiteljev, meduniverzitetno sodelovanje, pomoč čezmejnimi raziskovalnim in izobraževalnim projektom, kulturni vodniki, kulturne izmenjave, etnografske študije, razstave, dvojezični kulturni vodniki ...);
- prebivalstvo (spremljanje bolezni na čezmejni osnovi, zagotavljanje medsebojne pomoči v boju proti drogam).

5.3 ČEZMEJNO SODELOVANJE REPUBLIKE SLOVENIJE

Kohezijska politika 2007–2013 kot svoj tretji cilj določa evropsko teritorialno sodelovanje, ki nadgrajuje pobudo skupnosti Interreg III²⁹. Današnji programi čezmejnega sodelovanja so nadaljevanje nekdanjih programov Interreg IIIA, katerih cilj je povezovanje območij, razdeljenih z državno mejo, ter spodbujanje uravnoveženega razvoja na območju celotne Skupnosti. Glavne prednostne naloge programov sodelovanja obmejnih regij so rast gospodarstva in ustvarjanje novih delovnih mest ter varstvo okolja in ohranjanje naravnih virov in vrednot (Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno

²⁹ Interreg III je bila pobuda skupnosti, financirana iz ESRR v finančnem obdobju 2000–2006, njeni glavni cilji pa so bili krepitev ekonomske in socialne kohezije s spodbujanjem čezmejnega, meddržavnega in medregionalnega sodelovanja ter uravnoveženega razvoja ozemlja Skupnosti. Pobudo Interreg III so sestavljali Interreg IIIA (spodbujal je regionalni razvoj med sosednjimi obmejnimi regijami), Interreg IIIB (krepi je ozemeljsko integracijo Skupnosti), Interreg IIIC (spodbujal je medregionalno sodelovanje), Espon (usklajeval je prostorski razvoj držav) in Interact (horizontalni program, ki je združeval znanja in izkušnje programov Interreg).

politiko 2007). Upravičenci do finančnih spodbud iz naslova čezmejnega sodelovanja so »vse regije NUTS 3, regije vzdolž vseh notranjih kopenskih mej, vzdolž določenih zunanjih kopenskih mej in v regijah vzdolž pomorskih mej, oddaljenih največ 150 kilometrov«. Na evropski ravni je za evropsko teritorialno sodelovanje skupno namenjenih 2,52 % vseh kohezijskih sredstev oziroma 7,75 milijarde evrov. Od tega je največ, in sicer 73,86 % sredstev oziroma 5,58 milijarde evrov iz cilja evropsko teritorialno sodelovanje namenjenih čezmejnemu sodelovanju (Skupni tehnični sekretariat Slovenija-Avstrija 2007–2013 2007).

Čezmejno sodelovanje v Republiki Sloveniji je razdeljeno na pet programov:

- Operativni program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Avstrija 2007–2013³⁰,
- Operativni program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Madžarska 2007–2013³¹,
- Operativni program čezmejnega programa IPA Slovenija-Hrvaška 2007A–2013³²,
- Operativni program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013,
- Operativni program čezmejnega sodelovanja IPA Jadranska pobuda 2007-2013³³.

³⁰ Operativni program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Avstrija je dokument, s katerim se izvaja strategija programa glede na analizo stanja na programskem območju v smislu njegovih prednosti, priložnosti, slabosti in nevarnosti. Dokument je namenjen vsem, ki so vključeni v izvajanje programa, in prijaviteljem projektov, ki sodelujejo v programu. Vsebuje informacije o prednostnih nalogah in njihovih specifičnih ciljih (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo 2013a).

³¹ Operativni program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Madžarska je dokument, s katerim se izvaja strategija programa glede na analizo stanja na programskem. Dokument je namenjen vsem, ki so vključeni v izvajanje programa, in prijaviteljem projektov, ki sodelujejo v programu. Vsebuje informacije o prednostnih nalogah in njihovih specifičnih ciljih (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo 2013b).

³² Instrument predpristopne pomoči (IPA) je nov pravni in finančni instrument EU, ki je nadomestil vrsto programov in finančnih instrumentov Skupnosti, namenjenih predpristopni pomoči državam kandidatkam ali potencialnim kandidatkam. IPA zajema pet področij: pomoč pri prehodu in krepitvi institucij, čezmejno sodelovanje (z državami članicami EU in drugimi državami, ki izpolnjujejo pogoje IPA), regionalni razvoj (promet, okolje in gospodarski razvoj), človeški viri (krepitev človeškega kapitala in boj proti izključenosti), razvoj podeželja. IPA se uporablja za države kandidatke in potencialne države kandidatke ter države članice, ki sodelujejo v čezmejnih programih s temi državami. Ta nov instrument omogoča sodelujočim državam na zunanjih mejah EU, da vzpostavijo skupen program, za katerega veljajo natančno določena pravila, s čimer so ustvarjeni osnovni pogoji za razvoj pravih čezmejnih projektov. Čezmejnemu sodelovanju med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško je namenjen Operativni program IPA Slovenija-Hrvaška 2007–2013 (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo 2013c).

³³ Jadranski čezmejni program IPA, katerega cilj je krepitev zmogljivosti trajnostnega razvoja v jadranski regiji z usklajeno strategijo ukrepov med partnerji upravičenih območij: obmejne regije na ravni NUTS III osmih sodelujočih držav – Albanije, Bosne in Hercegovine, Črne gore, Grčije, Hrvaške, Italije, Slovenije in Srbije. V Sloveniji upravičeno območje obsega obalno-kraško, goriško in notranjsko-kraško statistično regijo. V programskem obdobju 2017–2013 je na voljo 246 milijonov evrov sredstev IPA oziroma vključno z nacionalnimi sredstvi sodelujočih držav 289 milijonov evrov (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo 2013č).

6 POMEN ČEZMEJNEGA SODELOVANJA V OKVIRU PROGRAMA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA-ITALIJA 2007–2013 NA OBMOČJU ZGORNJEGA POSOČJA

6.1 ZGODOVINA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA MED SLOVENIJO IN ITALIJO

Začetki čezmejnega sodelovanja med Slovenijo in Italijo segajo v obdobje priprav na vstop Slovenije v EU. Evropska komisija je leta 1994 dopolnila pobudo Interreg s programom Phare, ki je pokrival čezmejno sodelovanje. S tem je Evropska komisija čezmejno sodelovanje razširila tudi preko meja EU, na kandidatke za vstop v EU. Slovenija je tako dobila priložnost in podpisala »*Memorandum o sodelovanju med Slovenijo in Italijo*« v letu 1994, naslednje leto pa so Vlada Republike Slovenije, Vlada Republike Italije in Evropska komisija podpisale »*Skupno izjavo o nameri večletnega sodelovanja*« ter na tej podlagi pripravile dokument, poimenovan Večletni indikativni program za obdobje 1995–1999. S tem sporazumom so zasledovale cilj socialne in ekonomske kohezije obmejnih območij (Piry 2006, 113–114). Slovenija se je v tem obdobju seznanila s sodobnimi evropskimi razvojnimi regionalnimi usmeritvami. Čezmejni projekti so bili usmerjeni k spodbujanju gospodarskega in družbenega razvoja na lokalni in regionalni ravni ter posledično težijo k zmanjševanju strukturnih neravnovesij v tem razvoju. Na obmejnem območju je zelo pomembno, da so ti programi spodbudili prijateljstva in sodelovanje ljudi z obeh strani meje ter na takšen način presegli zgodovinsko postavljene meje (Rener 2004, 12). V tem obdobju je bilo sofinanciranih 139 projektov v skupni vrednosti 18 milijonov evrov. Od tega je bilo največ sredstev namenjenih izboljšanju infrastrukture in okolja (*Ibid.*).

V nadaljevanju sta Slovenija in Italija pripravili skupni dokument, poimenovan Skupni programski dokument Interreg IIIA/Phare CBC Italija-Slovenija 2000–2006. Gre za pomemben dokument, saj je ta pomenil, da sedaj ne gre več le za »*sodelovanje na obeh straneh meje, pač pa za povezovanje obeh strani*« (Toplak 1999, 72). Z vključitvijo Slovenije v EU se je programski dokument preoblikoval v Program pobude skupnosti Interreg IIIA Slovenija-Italija 2000–2006, ki naj bi olajšal sodelovanje med državama. V tem obdobju se je tako sodelovanje med Slovenijo in Italijo okrepilo s pomočjo skupne programske strategije in skupnega organa upravljanja (Rener 2004, 16). Ocena učinkovitosti je pokazala, da so bili na ravni partnerstev in izvedenih projektov v tem obdobju doseženi boljši rezultati kot v predhodnem, kljub temu pa se je izkazalo, da omenjena partnerstva še vedno niso vključevala udeležencev s celotnega programskega območja. Zato so za finančno obdobje 2007–2013

omogočili financiranje tako imenovanih skupnih projektov (Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 Operativni program 2007, 48–49).

6.2 OBMOČJE ČEZMEJENGA SODELOVANJA MED SLOVENIJO IN ITALIJO

Programsko območje 2007–2013 se je v primerjavi s prejšnjim bistveno povečalo, in sicer kar za 62,9 %. Tako se sedaj razprostira na 30.740 km² in ima več kot 5,5 milijonov prebivalcev. Na slovenski strani vključuje goriško, gorenjsko in obalno-kraško ter na osnovi načela fleksibilnosti še osrednjeslovensko in notranjsko-kraško statistično regijo. Na italijanski strani vključuje pokrajine Videm, Gorica, Trst, Benetke, Padova, Rovigo, Ferrara in Ravena ter na osnovi načela fleksibilnosti še pokrajini Pordenone in Treviso. Gre torej za veliko programsko območje, ki zajema obalna območja, doline in gorske grebene do apnenčastih skal na Krasu. Na osrednjem delu območja se srečajo Alpe z Dinarskim gorstvom, kar pomeni zelo raznoliko pokrajino. Skupen naravni vir na programskem območju je Jadransko morje, v katerega se stekajo vse reke z območja. S čezmejnega vidika je še posebej pomembna reka Soča, ki izvira v Sloveniji, ob svojem izlivu pa teče vzdolž italijanske obale (Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 Operativni program 2007, 24–27).

Slika 6.1: Programsko območje Operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013

Vir: Evropska komisija 2013.

6.3 ZAKONODAJNA PODLAGA PROGRAMA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA-ITALIJA 2007–2013

Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 ima zakonodajno podlago v:

- določbah Göteborgske in Lizbonske strategije;
- glavnih določbah Skupnosti, ki urejajo področje čezmejnega sodelovanja, vsebujejo skupna uredba (*Uredba Sveta (ES) št. 1083/2006 z dne 11. julija 2006*, ki ureja delovanje ESRR, ESS in KS) ter posamezni uredbi (*Uredba (ES) št. 1080/2006 Parlamenta in Sveta o Evropskem skladu za regionalni razvoj*);
- nadaljnje v smernicah za področje čezmejnega sodelovanja, ki so opredeljene s *Sklepom Sveta z dne 6. oktobra 2006 o strateških smernicah Skupnosti o koheziji*. Ta določa načine, s katerimi naj bi vsi teritorialni programi sodelovanja skušali zasledovati tri ključne prioritete: izboljšanje privlačnosti držav članic, regij in mest, spodbujanje inovacij, podjetništva in rasti na znanju temelječega gospodarstva ter ustvarjanje večjega števila novih in boljših delovnih mest;
- Strategiji Evropskega sveta za trajnostni razvoj (junij 2006);
- italijanskemu in slovenskemu Nacionalniemu strateškemu referenčnemu okvirju.

6.4 POSTOPEK PROGRAMIRANJA

Postopek priprave Operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 (v nadaljevanju operativni program), ki se je začel v letu 2005, je koordinirala Avtonomna dežela Furlanija-Juljska krajina. V postopek so bili vključeni predstavniki nacionalnih, regionalnih in lokalnih institucij. Program je bil Evropski komisiji posredovan junija 2007 in ta ga je 20. julija 2007 sprejela z Odločbo o sprejetju operativnega programa Program Čezmejnega sodelovanja Italija-Slovenija 2007–2013 strukturne pomoči Skupnosti iz Evropskega sklada za regionalni razvoj v okviru cilja evropskega teritorialnega sodelovanja v Italiji in Sloveniji (CCI 2007 CB 163 PO 036) za obdobje od 1. 7. 2007 do 31. 12. 2013 (Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 Operativni program 2007, 18–20).

6.5 CILJI PROGRAMA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA-ITALIJA 2007–2013

Kot splošni cilj operativnega programa je opredeljen *povečanje privlačnosti in konkurenčnosti programskega območja*, ki se izvaja prek več specifičnih ciljev:

- zagotoviti trajnostno teritorialno integracijo (gre za spodbujanje in izboljšanje varstva in skupnega upravljanja naravnih virov, skupno preprečevanje naravnih nesreč in tehnološkega tveganja ter vzpostavitev potrebnih osnovnih pogojev za skupen trajnostni teritorialni razvoj z integriranim programiranjem);
- povečati konkurenčnost in razvoj na znanju temelječe družbe (v okviru tega cilja se spodbuja raziskave in inovacije);
- izboljšati sisteme komuniciranja ter socialno in kulturno sodelovanje, tudi z namenom, da bi odpravili obstoječe ovire (cilj se bo dosegel z izvajanjem projektov, ki težijo k promociji kulturne dediščine, skupnemu poudarjanju zgodovine ter višji ravni sodelovanja v telekomunikacijskem sektorju);
- izboljšati učinkovitost in uspešnost programa (pod ta cilj sodi izboljšanje tehničnih možnosti in sposobnosti upravljanja javne uprave) (Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 Operativni program 2007, 55–59).

6.6 PREDNOSTNE NALOGE PROGRAMA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA-ITALIJA 2007–2013

Aktivnosti operativnega programa se izvajajo z namenom zasledovanja opisanih ciljev prek štirih prednostnih nalog:

- Prednostna naloga 1: Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija

Prva prednostna naloga temelji na potencialih in sredstvih programskega območja, ki jih je mogoče izrabiti za izboljšanje kakovosti življenja prek upravljanja in trajnostnega razvoja njegovih naravnih virov, povečane rabe obnovljivih in alternativnih virov energije ter izboljšanja integriranih transportnih sistemov. Znotraj tega tako ta prednostna naloga stremi k zasledovanju naslednjih operativnih ciljev:

- ohranitev biotske raznovrstnosti in zagotavljanje trajnostnega upravljanja naravnih virov,

- varovanje okolja pred naravnimi in tehnološkimi nesrečami ter onesnaževanjem, zmanjšanje porabe energije in povečanje rabe obnovljive energije,
- izboljšanje dostopnosti in transportnih sistemov ter povečanje integracije med mesti in podeželjem,
- okrepitev teritorialne kohezije znotraj funkcionalnih čezmejnih omrežij (Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 Operativni program 2007, 58–66).

- Prednostna naloga 2: Konkurenčnost in na znanju temelječa družba

Zamišljena je kot pglavitna smer delovanja v strateškem okviru operativnega programa, saj neposredno spodbuja konkurenčnost prek modernizacije in vnosa inovacij v gospodarsko strukturo programskega območja. Ta pristop temelji na raziskavah in pobudah za inovacije, ki so spoštljive do okolja in stremijo k povečanju konkurenčnosti in razvoju na znanju temelječe družbe na tem območju. Namen druge prednostne naloge je doseči naslednje cilje:

- povečanje konkurenčnosti malih in srednje velikih podjetij,
- skupen razvoj turističnih potencialov,
- spodbujanje raziskav in razvoja na znanju temelječe družbe,
- izboljšanje in povečanje zaposlitvenih možnosti s koordiniranimi visokošolskimi izobraževalnimi programi in usposabljanji (Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 Operativni program 2007, 66–69).

- Prednostna naloga 3: Socialna integracija

Pomemben cilj programa je izboljšanje sistemov komuniciranja, socialnega in kulturnega sodelovanja ter na ta način zadovoljitev potreb prebivalcev območja po boljših vzajemnih storitvah ter odpravljanje zgodovinskih, kulturnih in socialnih ovir. To je mogoče doseči s povečanjem obstoječega sodelovanja prek valorizacije zgodovinske, kulturne in jezikovne dediščine ter spodbujanja mrežnega povezovanja med italijanskimi in slovenskimi ustanovami. Tretja prednostna naloga tako zasleduje naslednje cilje:

- izboljšanje komunikacijskih in izobraževalnih sistemov,
- ohranjanje znanja na področju kulturne dediščine in njene dostopnosti ter izboljšanje kulturne izmenjave,

- povečanje kakovosti življenja skozi koordiniran razvoj zdravstvenega in socialnega sistema (Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 Operativni program 2007, 69–72).

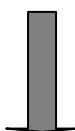
- Prednostna naloga 4: Tehnična pomoč

Namen te prednostne naloge je zagotoviti visoko kakovost v upravljanju, spremljanju in nadzoru izvajanja operativnega programa s pomočjo sodelovanja pristojnih organov. S tem bo zagotovljeno pravilno delovanje upravljanja in spremljanja operativnega programa (Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 Operativni program 2007, 72).

Vsakemu specifičnemu cilju pripada določena referenčna prednostna naloga, ta pa stremi k doseganju svojih notranjih operativnih ciljev, kar je razvidno tudi iz spodnje preglednice.

Tabela št. 6.1: Hierarhično drevo Operativnega programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 od splošnega cilja do operativne strukture

SPLOŠNI CILJ			
Povečanje privlačnosti in konkurenčnosti programskega območja			
SPECIFIČNI CILJI			
Zagotoviti trajnostno teritorialno integracijo	Povečati konkurenčnost in razvoj na znanju temelječe družbe	Izboljšati sisteme komuniciranja ter socialno in kulturno sodelovanje, tudi z namenom, da bi odpravili obstoječe ovire	Izboljšati učinkovitost in uspešnost programa
PREDNOSTNA NALOGA 1 Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija	PREDNOSTNA NALOGA 2 Konkurenčnost in na znanju temelječa družba	PREDNOSTNA NALOGA 3 Socialna integracija	PREDNOSTNA NALOGA 4 Tehnična pomoč

OPERATIVNI CILJI			
Ohranitev biotske raznovrstnosti in zagotavljanje trajnostnega upravljanja naravnih virov	Povečanje konkurenčnosti malih in srednje velikih podjetij	Izboljšanje komunikacijskih in izobraževalnih sistemov	Zagotoviti pravilno izvajanje sistemov upravljanja, spremljanja in nadzora operativnega programa
Varovanje okolja pred naravnimi in tehnološkimi nesrečami ter onesnaževanjem, zmanjšanje porabe energije in povečanje rabe obnovljive energije	Skupen razvoj turističnih potencialov	Ohranjanje znanja na področju kulturne dediščine in njene dostopnosti ter izboljšanje kulturne izmenjave	Izboljšati kakovost, uspešnost in doslednost pri uporabi skladov kot tudi strategije in izvajanja operativnega programa
Izboljšanje dostopnosti in transportnih sistemov ter povečanje integracije med mesti in podeželjem	Spodbuditi raziskave in razvoj na znanju temelječe družbe	Povečanje kakovosti življenja skozi koordiniran razvoj zdravstvenega in socialnega sistema	Promovirati operativni program in sofinancirane projekte z aktivnostmi razširjanja informacij
Okrepitev teritorialne kohezije znotraj funkcionalnih čezmejnih omrežij	Izboljšanje in povečanje zaposlitvenih možnosti s koordiniranimi visokošolskimi izobraževalnimi programi in usposabljanji		

Vir: Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 Operativni program 2007, 62.

6.7 FINANČNA STRUKTURA PROGRAMA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA-ITALIJA 2007–2013

Program čezmejnega sodelovanja bo sofinanciran iz ESRR in osredotočen na skupne programe, ki jih bo upravljal skupni organ upravljanja. Ti bodo sledili prioritetam Skupnosti, ki so določene z lizbonskimi in göteborgskimi procesi. V skladu s 6. členom Uredbe (ES) št. 1080/2006 bo ESRR prispeval k razvoju čezmejnih gospodarskih, socialnih in okoljskih dejavnosti, in sicer s skupnimi strategijami za trajnostni teritorialni razvoj. Poleg tega bo ESRR prispeval tudi k spodbujanju sodelovanja na področju zakonodajnih in administrativnih postopkov, k vključevanju čezmejnih trgov delovne sile, lokalnim pobudam za zaposlovanje, enakosti med spoloma in enakim možnostim, k usposabljanju in socialni vključenosti ter k skupnemu koriščenju človeških virov in infrastrukture za raziskave in tehnološki razvoj (Evropska komisija 2013). Za izvajanje Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 je v finančnem obdobju 2007–2013 namenjenih 116.206.931 evrov iz ESRR. Ta znesek predstavlja 85 % vseh sredstev, namenjenih za financiranje projektov čezmejnega sodelovanja. Če k temu prištejemo še ostalih 15 % sredstev, ki se financirajo iz nacionalnih javnih virov (20.507.105 evrov), dobimo skupni znesek 136.714.036 evrov, namenjenih financiranju programa. Od tega je največ sredstev, kar 37 %, namenjenih prvi prednostni nalogi (okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija), 29 % sredstev je namenjenih drugi prednostni nalogi (konkurenčnost in na znanju temelječa družba), 28 % sredstev tretji prednostni nalogi (socialna integracija) ter najmanj, le 6 % sredstev četrti prednostni nalogi (tehnična pomoč) (Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 Operativni program 2007, 89).

6.8 STRUKTURA UPRAVLJANJA PROGRAMA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA-ITALIJA 2007–2013

Struktura upravljanja temelji na načelih poenostavitve in decentralizacije ter na izkušnjah, pridobljenih v predhodnih programskih obdobjih. Tako so za finančno obdobje 2007–2013 značilni poenostavitve organizacije struktur in racionalizacija postopkov odločanja, okrepljena vloga skupnega tehničnega sekretariata, dodelitev dobro definiranih vlog lokalnim/regionalnim upravam ter dodelitev celotne odgovornosti za upravljanje programa, ki

jo je prevzel skupni organ upravljanja (Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 Operativni program 2007, 92).

Tako kot v predhodnem obdobju je tudi v sedanjem skupni organ upravljanja programa Avtonomna dežela Furlanija-Julijska krajina, njene naloge pa so opredeljene v 60. členu Uredbe (ES) št. 1083/2006 in v 15. členu Uredbe Sveta (ES) št. 1080/2006. Pomembno nalogo pri izvajanju operativnega programa ima tudi nadzorni odbor, ki odobri merila za izbor projektov, vse dokumente, potrebne za izvajanje programa, izbira projekte, ki bodo financirani, revidira napredek doseganja posameznih ciljev in odobri letna in končna poročila. V njem sodeluje enako število predstavnikov lokalne, regionalne in nacionalne ravni iz Slovenije in Italije. Sistem nadzora izvajanja programa vključuje organ upravljanja, neodvisne kontrolorje, ki jih določita Slovenija in Italija, organ za potrjevanje ter revizijski organ. Tako kot v predhodnem obdobju tudi v tem deluje še skupni tehnični sekretariat, ki pomaga skupnemu organu upravljanja, skupnemu revizijskemu organu in nadzornemu odboru pri opravljanju njihovih nalog. Pod okriljem skupnega organa upravljanja deluje tudi slovenska info točka, ki pomaga pri širjenju informacij o stopnjah izvajanja programa po slovenskem ozemlju, v finančnem obdobju 2007–2013 pa sta začela delovati še dva nova organa. Čezmejne delovne skupine nudijo tehnično strokovno znanje in podporo pri vrednotenju projektnih predlogov oziroma idej, sestavljajo pa jih regionalni/nacionalni strokovnjaki iz Italije in Slovenije, ki so izbrani na podlagi svojih izkušenj. Drugi organ so okoljske oblasti, ki v nadzornem odboru nudijo podporo partnerjem programa v začetni fazi zbiranja ponudb za projekte in pri določanju meril za izbor projektov ter vrednotenju in spremljanju programa (Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 Operativni program 2007, 92–102).

7 VLOGA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA NA OBMOČJU ZGORNJEGA POSOČJA

V zadnjem delu magistrske naloge se bom posvetila izvedenim projektom čezmejnega sodelovanja v Zgornjem Posočju ter njihovemu prispevku k razvoju tega območja. Izpostavila bom dosežke na tem področju ter ovire, ki bi jih bilo treba odpraviti za uspešnejše koriščenje evropskih sredstev. Pri tej analizi se bom opirala na statistične podatke o izvedenih projektih ter informacije, pridobljene v intervjujih s strokovnjaki, ki delujejo na projektih čezmejnega sodelovanja.

7.1 PREDSTAVITEV OBRAVNAVANEGA OBMOČJA

Zgornje Posočje opredeljuje geografsko območje, na katerem ležijo občine Bovec, Kobarid in Tolmin, se pa že takoj srečamo z dilemo, ali k njim priključiti tudi Idrijsko-Cerkljansko. Za namen te magistrske naloge bomo slednje izpustili, saj obravnavam čezmejno sodelovanje z italijanskim območjem. Idrijsko-Cerkljanska je nekoliko odmaknjena od meje z Italijo, zato se bom v nalogi osredotočila predvsem na območje občin Bovec, Kobarid in Tolmin.

Območje obsega Upravno enoto Tolmin, ki leži na skrajnem severozahodnem delu Slovenije, vzdolž 96 km dolge meje z Italijo, med najvišjimi gorami slovenskih Julijskih Alp . Meji na upravne enote Jesenice, Radovljica, Škofja Loka, Idrija in Nova Gorica. Upravna enota Tolmin meri 939,23 km² in je največja upravna enota v Sloveniji, vendar najredkeje naseljena (20,22 prebivalca na km²). Najvišja točka območja je Triglav (2.864 m), najnižje mesto (125 m) je ob izlivu Vogrščka v Sočo na meji z Upravno enoto Nova Gorica. Na tem območju ležijo tri občine: Bovec, Kobarid in Tolmin (Vlada Republike Slovenije 2013).

Bovško je gorata pokrajina v Julijskih Alpah. Vijugavi in ozki dolini Soče in Koritnice z Bavšico, Možnico in Loško Koritnico se ob sotočju Soče in Koritnice razlezeta v Bovško kotlino. Občina Bovec meji na italijanske občine Tarvisio (Trbiž), Chiusaforte (Kluže) in Resia (Rezija) ter slovenski občini Kobarid in Kranjska Gora. Dostopna je preko gorskih prelazov Predel (1.156 m) in Učja (650 m) iz italijanske strani ter Vršič (1.611 m) iz gorenjske strani ali skozi Tolmin, Kobarid in druge kraje z juga. Po površini se med slovenskimi občinami uvršča na prvo mesto (Občina Bovec 2011). V letu 2012 je imela občina 3.200 prebivalcev (približno 1.534 moških in 1.636 žensk). Po številu prebivalcev se je

med slovenskimi občinami uvrščala na 149. mesto. Na kvadratnem kilometru površine občine živi povprečno 9 prebivalcev, torej gostota naseljenosti tu gromozansko zaostaja za nacionalno (101 prebivalec na km²). Povprečna starost občanov je 45,5 leta in tako višja od povprečne starosti prebivalcev Slovenije (42 let). Zaskrbljujoči so podatki, da je v občini indeks staranja kar 177,1, medtem ko je na ravni Slovenije 118 (Statistični urad republike Slovenije 2013).

Občina Kobarid leži na severozahodnem delu Slovenije in obsega približno 193 km². Leži v srednjem delu Zgornjega Posočja, kjer se združita dolina Soče in Breginjski kot z osrednjim vodotokom Nadižo. Zaznamuje jo lega med predalpskim in alpskim svetom, del ozemlja leži znotraj Triglavskega narodnega parka. Zahodna meja občine je tudi državna meja Slovenije z Italijo. Meji tako na občino Resia (Rezija) (Občina Kobarid 2012). V letu 2012 je imela občina 4.202 prebivalca (2.010 moških in prav toliko žensk). Na kvadratnem kilometru površine občine živi povprečno 22 prebivalcev, kar pomeni, da je ta še precej nižja kot nacionalna (101 prebivalec na km²), je pa višja kot v občini Bovec. Povprečna starost občanov je 44,6 let (Statistični urad republike Slovenije 2013).

Tolminska občina leži v spodnjem delu Zgornjega Posočja. Središče občine predstavlja Tolminska kotlina, ki je stičišče štirih dolin: doline Soče proti Kobaridu, doline Soče proti Kanalu in Novi Gorici, doline Idrijce in Baške grape. Njena površina obsega približno 382 km², na območju pa živi približno 11.600 prebivalcev. Občina meji na sosednjo Italijo ter občine Kobarid, Bohinj, Železniki, Cerklje, Idrija, Nova Gorica in Kanal. Pokrajinsko zajema območje Šentviške planote, dolino spodnje Idrijce, Baško grapo, dolino Tolminke s Tolminsko-Bohinjskimi gorami, Tolminsko kotlinico, tolminski del Predalpskega hribovja ter severno obrobje Banjške planote in Trnovskega gozda. Dostopna je iz več smeri: z vzhoda po dolini Idrijce ter z juga iz smeri Nove Gorice. Edina železniška povezava poteka po dolini Bače ter se nadaljuje po Soški dolini navzdol (Občina Tolmin 2010). V letu 2012 je imela občina 11.646 prebivalcev (5.834 moških in 5.812 žensk). Na kvadratnem kilometru površine občine živi povprečno 31 prebivalcev, torej je prav tako nižja kot nacionalna (101 prebivalec na km²), ampak višja kot v občinah Bovec in Kobarid. Povprečna starost občanov tukaj je 44,5 let (Statistični urad republike Slovenije 2013).

7.2 ZAČETKI ČEZMEJNEGA SODELOVANJA NA OBMOČJU ZGORNJEGA POSOČJA

Čezmejno sodelovanje na tem območju se je začelo z osamosvojitvijo Slovenije. Župan takratne Tolminske občine, dr. Viktor Klanjšček, je prevzel pobudo in začel z meddržavnimi projekti čezmejnega sodelovanja. S tem je bila takratna Občina Tolmin med prvimi slovenskimi prejemniki finančnih sredstev iz evropskih skladov. Leta 2005 se je Občina Tolmin razdelila na tri občine: Bovec, Kobarid in Tolmin. S tem čezmejno sodelovanje na tem območju ni bilo pretrgano. Uredili so se mejni prehodi, povezovalne poti in čistilne naprave. Ob meji je bilo v zadnjih letih organiziranih tudi veliko odmevnih čezmejnih prireditev, kar je pripeljalo do tega, da so danes čezmejni stiki nekaj vsakdanjega, »brez pridiha uradnosti« (Likar v Ostan 2003, 39–41). Od ustanovitve samostojnih občin vsaka sama skrbi za pridobivanje novih čezmejnih projektov.

7.3 ČEZMEJNI PARTNERJI V PROJEKTIH

Čezmejno sodelovanje se nanaša predvsem na:

- neprofitni sektor na obeh straneh meje (izmenjave s slovenskimi zamejci na področju kulture in športa),
- turistične ponudnike,
- podjetnike in obrtnike.

Z analizo partnerjev v projektih čezmejnega sodelovanja v finančnem obdobju 2007–2013 (tabela št. 3) se je pokazalo, da v teh projektih največ sodelujejo občine in drugi javni zavodi.

Med temi najpogosteje najdemo:

- regijske razvojne agencije (Posoški razvojni center, Regijska razvojna agencija Nova Gorica, Regijska razvojna agencija Severne Primorske, Idrijsko Cerkljanska razvojna agencija ...),
- univerze in fakultete (Univerza na Primorskem, Univerza v Ljubljani ...),
- muzeji (Kobariški muzej, Goriški muzej ...),
- lokalne turistične organizacije (LTO Bovec, LTO Sotočje ...),
- inštituti (Inštitut za vode RS ...)
- zavodi (Zavod RS za zaposlovanje, Zavod za zdravstveno varstvo RS ...)

- zbornice (Gospodarska zbornica Slovenije, Kmetijska zbornica Slovenije, Obrtno-podjetniška zbornica, Zbornica gradbeništva in industrije ...)
- Triglavski narodni park.

Sodelovanje in povezovanje z občinami in drugimi javnimi institucijami na italijanski strani poudarjajo tudi vse tri občine v Zgornjem Posočju in Posoški razvojni center. To je razvidno tudi iz analize partnerjev, prikazane v tabeli 7.1. V projekte čezmejnega sodelovanja se tako največ vključujejo javne institucije. Partnerji v projektih čezmejnega sodelovanja se izberejo glede na vsebino projekta, prek že navezanih stikov ali pa s pomočjo regionalnih razvojnih agencij. Če je le mogoče, se v projekte vključuje že preverjene partnerje z italijanske strani meje. Pri tem lahko rečemo, da so bila na čezmejnem območju Zgornjega Posočja in dotikajočega se območja na italijanski strani vzpostavljena trajna partnerstva med slovenskimi in italijanskimi akterji.

7.4 PODROČJA SODELOVANJA

Obmejna območja največ sodelujejo na področjih:

- negospodarstva, torej na področjih športa in kulture, kar spodbuja krepitev slovenske narodne zavesti na obeh straneh meje (Germovšek v Ostan 2003, 50);
- turizma, kar se kaže v združevanju turistične ponudbe celotnega območja, razvijanju skupnih turističnih proizvodov, povečanju prepoznavnosti ter razvijanju povezane turistične infrastrukture na čezmejnem prostoru (Ostan 2003, 18);
- malega gospodarstva, kjer so možnosti predvsem v izmenjavi izkušenj in znanja pri čezmejnem sodelovanju, reševanju pereče problematike na čezmejnem prostoru, povezovanju podpornih institucij za mala in srednje velika podjetja, čezmejni promociji, sodelovanju in mreženju (Švab v Ostan 2003, 110–112).

Aktivnosti Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 se izvajajo v okviru štirih prednostnih nalog:

- Prednostna naloga 1: Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija
- Prednostna naloga 2: Konkurenčnost in na znanju temelječa družba
- Prednostna naloga 3: Socialna intergacija
- Prednostna naloga 4: Tehnična pomoč.

V okviru prve prednostne naloge se na območju Zgornjega Posočja v finančnem obdobju 2007–2013 izvaja osem projektov, v okviru prednostne naloge konkurenčnost in na znanju temelječa družba dvanajst projektov ter v okviru prednostne naloge socialna integracija šest projektov. Če pogledamo še podrobneje, se največ projektov izvaja na področju podjetništva oziroma malega gospodarstva, sledita področji turizma in varovanja okolja ter nazadnje še področje negospodarstva.

Pri tem moramo poudariti, da vsak partner vstopa v izvajanje projekta z namenom boljšega uresničevanja svojih osnovnih nalog in priorit. Če torej vemo, da so partnerji v čezmejnih projektih na območju Zgornjega Posočja v večji meri občine in druge javne institucije, je razumljivo, da na tem območju prednjačijo projekti, ki so prvenstveno usmerjeni v urejanje infrastrukture in/ali turizem (urejanje komunalne infrastrukture, javne razsvetljave, kolesarskih povezav, upravljanje reke Soče ...).

7.5 PROJEKTI PROGRAMA ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA-ITALIJA 2007–2013

Tabela 7.1: Analiza projektov Programa Čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 na območju Zgornjega Posočja

PROJEKT	PARTNERJI		VREDNOST (€)	PODROČJA DELOVANJA
	slovenski	italijanski		
OGV – Goriški vrtovi (Orti Goriziani)	Univerza v Ljubljani, RRA severne Primorske, Posoški razvojni center, Ustanova Fundacija BiT Planota, Vinska Klet Goriška Brda, ZRSZ – OS Nova Gorica	Lega delle Cooperative del Friuli-Venezia Giulia, Italijanska konfederacija kmetovalcev (Gorizia), Združenje kmetovalcev Gorizia, Cooperativa Sociale Arcobaleno SC Onlus, Evector snc, Famiglia Cooperativa scarl	495.400,00	Konkurenčnost in na znanju temelječa družba (podjetništvo)
ZBORZBIRK – Kulturna dediščina v zbirkah med Alpami in Krasom	ZRC SAZU, Raziskovalna postaja Nova Gorica, Občina Kobarid Občina Brda, Občina Kanal ob Soči, Gornjesavski muzej Jesenice, Goriški muzej Kromberk - Nova Gorica	Università degli studi di Udine, Comune di Lusevera, Comune di Taipana, Inštitut za slovensko kulturo - Istituto per la cultura slovena, Comune di Pulfero	999.725,00	Socialna integracija (zgodovinska in kulturna dediščina)
NUVOLAK – Dvojezična podjetniška spletna platforma za podporo pri realizaciji čezmejnih podjetniških priložnosti	Fakulteta za management - Univerza na Primorskem, Univerzitetni razvojni center in inkubator Primorske d.o.o.	Servis S.r.l. Slov.I.K	407.550,00	Konkurenčnost in na znanju temelječa družba (podjetništvo)

FARmEAT – Od paše do obložene mize: ovrednotenje čezmejnih kmetijskih območij z razvojem sonaravne živinoreje	Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica Kmečka Zveza, Kmetijska zadruga Tolmin z.o.o.	Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia, APROBIO – Associazione produttori biologici e biodinamici del F. V. G., Latteria sociale di Cividale e Valli del Natisone S.C.A.	969.600,00	Konkurenčnost in na znanju temelječa družba (podjetništvo)
SHARTEC – Izmenjava inovativnih proizvodnih tehnologij v obmejnih regijah	Posoški razvojni center, Fakulteta za management - Univerza na Primorskem, GZS - Območna zbornica za severno Primorsko, Hidria Rotomatika d.o.o.	Dipartimento di Ingegneria Elettrica, Gestionale e Meccanica - Università degli Studi di Udine, Friuli innovazione Centro di Ricerca e di Trasferimento Tecnologico	998.300,00	Konkurenčnost in na znanju temelječa družba (podjetništvo)
BIMOBIS – Kolesarska mobilnost med Slovenijo in Italijo	Občina Tolmin, Mestna občina Nova Gorica, Občina Bovec, Občina Kobarid, Občina Brda, Občina Kanal ob Soči, LTO Sotočje, Direkcija RS za ceste	Comune di Cividale del Friuli, Comune di Pulfero, Comunità Montana Valli del Torre, Natisone e Collio, Comune di San Pietro al Natisone, Comune di Corno di Rosazzo, Consorzio tutela vini »Colli orientali del Friuli« e »Ramandolo«	1.275.000	Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija (infrastruktura, turizem)
CAMIS – Usklajene aktivnosti za upravljanje reke Soče	Posoški razvojni center, Občina Bovec, Občina Idrija, Občina Kobarid, Občina Tolmin, Zavod za zdravstveno varstvo Nova Gorica, Inštitut za vode Republike Slovenije	Provincia di Gorizia, Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia - Direzione centrale ambiente, energia e politiche per la montagna, Servizio gestione risorse idriche Comune di Turriaco, Autorità di Bacino dei fiumi Isonzo, Tagliamento, Livenza, Piave, Brenta-Bacchiglione	1.431.258,99	Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija (varovanje okolja)
ENJOY TOUR – Dober tek na čezmejnih potehokusov	Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica, Občina Idrija, Kmečka zveza, Občina Kobarid, Občina Ajdovščina, ICRA d. o. o. Idrija	Provincia di Udine, Provincia di Gorizia, INFORMEST - Centro di Servizi e Documentazione per la Cooperazione Economica Internazionale - Dipartimento Progetti di Sviluppo, ARIES Azienda Speciale della Camera di Commercio Industria Artigianato e Agricoltura di Trieste, Movimento Turismo del Vino Friuli-Venezia Giulia	391.374,32	Konkurenčnost in na znanju temelječa družba (turizem)
ISO - TO – Čezmejno sodelovanje za zmanjšanje onesnaževanja okolja, varstvo in koordinirano upravljanje povodja Soče-Isonzo preko zbiranja in čiščenja komunalnih odpadnih voda – Občina Tolmin	Občina Tolmin, Mestna občina Nova Gorica, Občina Kanal ob Soči, Občina Miren-Kostanjevica, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo - Univerza v Ljubljani, Občina Brda, Javno podjetje Kraški vodovod Sežana d.o.o.	Comune di Moimacco, Comune di Cividale del Friuli, Comune di Buttrio, Comune di Remanzacco, Comune di Pradamano, Comune di Premariacco, Comune di San Giovanni al Natisone, Comune di Pavia di Udine, Hera Spa, F.IMM S. R. L.	1.157.850,35	Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija (varovanje narave)
T-LAB – Laboratorij turističnih priložnosti obmejnih regij Slovenije in Italije	STO, SDGZ, Fakulteta za turistične študije Portorož, Primorski tehnološki park	S.I.PRO. - Agenzia Provinciale per lo sviluppo S. p. A., AREA Science Park, Fondazione Università Ca'Foscari di Venezia	1.179.000,00	Konkurenčnost in na znanju temelječa družba (turizem)

<p>PROFILI – Oblikovanje čezmejne platforme storitev za izboljšanje procesov širšega področja gradbenih objektov</p>	<p>Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo UL, SDGZ, Območna obrtno-podjetniška zbornica Sežana, GZS, Zbornica gradbeništva in industrije gradbenega materiala, OOO – Območna obrtno-podjetniška zbornica Nova Gorica, OZS - Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije</p>	<p>REGIONE DEL VENETO - DIREZIONE LAVORI PUBBLICI, INFORMEST – Centro di Servizi e Documentazione per la Cooperazione Economica Internazionale – Dipartimento Progetti di Sviluppo, Consorzio Distretto Veneto dei Beni Culturali, ANCE Venezia – Associazione dei Costruttori Edili ed affini di Venezia e provincia, CNA - Confederazione Nazionale dell' Artigianato e della Piccola e Media Impresa - Associazione Provinciale di Ravenna, UNIONCAMERE VENETO - Unione Regionale delle Camere di Commercio, Industria, Artigianato e Agricoltura del Veneto, Università degli Studi di Padova – Dipartimento di Scienze Economiche "M. Fanno", ANCE Trieste - Associazione dei Costruttori Edili ed affini di Trieste e provincia</p>	<p>1.345.500</p>	<p>Socialna integracija (podjetništvo)</p>
<p>TRANSARMON – Usklajevanje zakonodaje v korist čezmejnih MSP</p>	<p>SDGZ - Slovensko deželno gospodarsko združenje, Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije - Območna zbornica za severno Primorsko, Območna obrtno-podjetniška zbornica Ajdovščina, Območna obrtno-podjetniška zbornica Sežana, Območna obrtno-podjetniška zbornica Nova Gorica</p>	<p>Provincia di Trieste, CNA Veneto - Confederazione nazionale artigiano e piccola e media impresa del Veneto, S.I.PRO. - Agenzia Provinciale per lo sviluppo S.p.A., Confcommercio TriesteNET EUROPE - IT & PUBLIC ADMINISTRATION - GEIE – Gruppo Europeo di Interesse Economico, ASS n.1 Triestina - Azienda per i Servizi Sanitari, Confindustria Trieste, Confartigianato Trieste</p>	<p>792.100,00</p>	<p>Konkurenčnost in na znanju temelječa družba (podjetništvo)</p>
<p>FUTURELIGHTS – JAVNA RAZSVETLJAVA PRIHODNOSTI</p>	<p>Občina Šempeter-Vrtojba, Občina Tolmin, Društvo Temno nebo</p>	<p>Provincia di Gorizia, Comune di Doberdò del Lago - Doberdob, Comune di Portomaggiore, APE Udine</p>	<p>1.157.000,00</p>	<p>Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija (varovanje okolja)</p>
<p>HERITASTE - Poti Okusov in doživetij</p>	<p>RRA severne Primorske - Regijska razvojna agencija severne Primorske d.o.o. Nova Gorica, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica, Univerza v Novi Gorici, Glasbena agencija Jota</p>	<p>Provincia di Udine, Provincia di Gorizia, Itas "p. d' Aquileia" Comune di Spilimbergo, Unpli comitato provinciale di Venezia, Unpli comitato provinciale di Padova</p>	<p>1.334.999,11</p>	<p>Socialna integracija (turizem)</p>

<p>EnergyViLLab – Mreža virtuočnih živih laboratorijev za varčno rabo energije in razvoj obnovljivih virov energije</p>	<p>Univerza v Ljubljani, PRC - Posoški razvojni center, UIP - Univerzitetni razvojni center in inkubator Primorske d.o.o., Goriška lokalna energetska agencija – GOLEA Nova Gorica, Univerza na Primorskem</p>	<p>Unione Regionale delle Camere di Commercio, Industria, Artigianato e Agricoltura del Veneto, Provincia di Treviso, Centro Regionale di Assistenza per la Cooperazione Artigiana società cooperativa, Università degli Studi di Padova - Dipartimento di Ingegneria Industriale, Camera di Commercio Industria Artigianato e Agricoltura di Venezia, Comune di Jesolo, ConCentro Azienda Speciale della Camera di Commercio Industria Artigianato e Agricoltura di Pordenone, IAL Innovazione Apprendimento Lavoro Friuli-Venezia Giulia Fondazione Istituto sui Trasporti e la Logistica, Comune di Musile di Piave</p>	<p>1.341.000,00</p>	<p>Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija (varovanje okolja – obnovljivi viri energije)</p>
<p>ASTIS – Podzemne vode čezmejnih vodonosnikov Isonzo/Soča</p>	<p>Univerza v Novi Gorici, GeoZS - Geološki zavod Slovenije</p>	<p>Università degli studi di Ferrara, Università degli studi di Trieste, ADBVE – Autorità di Bacino dei fiumi dell'Alto, AdriaticoOGS - Istituto Nazionale di Oceanografia e di Geofisica Sperimentale</p>	<p>1.099.890,00</p>	<p>Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija (varovanje okolja)</p>
<p>STUDY CIRCLES – Čezmejni laboratorij za razvoj človeških virov in mrež sodelovanja za ovrednotenje znanja in virov na območju</p>	<p>PRC - Posoški razvojni center, LUNG - Ljudska Univerza Nova Gorica, Andragoški center Slovenije</p>	<p>Comitato regionale dell'ENFAP FVG, Provincia di Venezia, GAL Venezia Orientale – VEGAL, Provincia di Gorizia, Centro territoriale permanente per l'educazione degli adulti - I.S.I.S. "G.Brignoli - L. Einaudi - G. Marconi", Torre Natisone Gal s.c.a r.l., Donneuropee Formazione & Marketing, IAL Innovazione Apprendimento Lavoro Friuli-Venezia Giulia S.r.l. Impresa Sociale</p>	<p>714.971,63</p>	<p>Konkurenčnost in na znanju temelječa družba (izobraževanje)</p>
<p>ALISTO – Na krilih zgodovine</p>	<p>Občina Divača, RRA severne Primorske - Regijska razvojna agencija severne Primorske d.o.o. Nova Gorica, Ustanova "Fundacija Poti miru v Posočju"</p>	<p>Provincia di Treviso, Comune di Monfalcone, Ministero per i Beni e le Attività Culturali - Direzione Regionale dei Beni Culturali e Paesaggistici del Friuli-Venezia Giulia, Marco Polo System G.E.I.E., Comune di Lugo</p>	<p>1.350.000,00</p>	<p>Socialna integracija (ohranjanje zgodovinske dediščine)</p>
<p>Julius – Raba in ovrednotenje kulturne dediščine ter skupna uporaba športne infrastrukture na čezmejnem območju od Julijskih Alp do Jadrana</p>	<p>Triglavski narodni park, Občina Jesenice, Občina Postojna, Mestna občina Ljubljana – Javni Zavod šport Ljubljana, Društvo za gorsko kulturo</p>	<p>Comune di Monfalcone, INFORMEST - Agenzia per lo sviluppo e la cooperazione economica internazionale, Comune di Codroipo, Unione dei comuni di Brisighella, Casola Valsenio e Riolo terme, Associazione Sportiva Dilettantistica Gruppo Alpinismo Moderno GAM, Comune di Ampezzo, Gruppo di azione locale del Carso S.C.A.R.L.</p>	<p>1.313.140,50</p>	<p>Konkurenčnost in na znanju temelječa družba (turizem)</p>

SEA – Agencija za Socialno ekonomijo	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, Univerza v Ljubljani, RRA severne Primorske	Legale delle Cooperative del Friuli-Venezia Giulia, Provincia di Rovigo, Provincia di Ravenna, Comune di Gorizia, Provincia di Udine, Provincia di Gorizia, Finreco - Finanziaria Regionale della Cooperazione, Sentprima, Confcooperative, Legacoop Ravenna, Legacoop Veneto	1.345.500,00	Konkurenčnost in na znanju temelječa družba (podjetništvo)
LANATURA – Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica	Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica, Občina Cerklje, Občina Idrija, TŠC Nova Gorica, Invalidsko podjetje Posočje d.o.o., Zveza društev rejcev drobnice Slovenije	Torre Natissone Gal s.c.a r.l. ENFAP FVG, CIRMONT, Centro Internazionale di Ricerca per la Montagna, Istituto Statale di istruzione superiore "Raimondo D'ARONCO", Gemona del Friuli, Istituto Statale d'istruzione professionale "R.M. COSSAR - L. DA VINCI", Gorizia, Istituto Statale di istruzione superiore "Fermo SOLARI" Tolmezzo	418.819,14	Socialna integracija (tradicionalne obrti)
OPENMUSEUMS – Mreža slovenskih in italijanskih muzejev: valorizacija in tehnološka inovacija muzejev v zgodovinskih mestih severnega Jadrana	Kobariški muzej, Pokrajinski muzej Koper, Pomorski muzej Piran, Oddelek za kulturo - Mestna Občina Ljubljana	Provincia di Ferrara, Civici musei e gallerie d'arte - Comune di Udine, Provincia di Rovigo, Provincia di Venezia, Provincia di Gorizia, Museo d'Arte della Città - Comune di Ravenna, Fondazione Aquileia	3.856.000,00	Socialna integracija (zgodovinska in kulturna dediščina)
INTER BIKE – Čezmejne intermodalne kolesarske povezave	RRC - Regionalni razvojni center Koper, Občina Komen, RA ROD - Razvojna agencija ROD, RRA severne Primorske, Občina Miren-Kostanjevica, Mestna občina Koper, Občina Kobarid, Občina Kranjska Gora, PRC - Posoški razvojni center, Občina Cerklje, Občina Brda	Provincia di Rovigo, Provincia di Ravenna, Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia, Provincia di Trieste, DELTA 2000 SOC. CONS. A R.L., Provincia di Ferrara, GAL Polesine Delta Po, Provincia di Venezia, Provincia di Udine, GAL Venezia Orientale – VEGAL, Provincia di Gorizia, Provincia di Padova	3.514.000,00	Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija (infrastruktura, turizem)

<p>SLOWTOURISM – Valorizacija in promocija turističnih "slow" poti med Italijo in Slovenijo</p>	<p>Triglavski narodni park, BSC poslovno podporni center d.o.o. Kranj, Turizem Bohinj - Zavod za pospeševanje turizma, Zavod za turizem in kulturo Žirovnica, Center za trajnostni razvoj podeželja Kranj, razvojni zavod, Občina Bled, Občina Bohinj, Občina Gorenja vas-Poljane, Občina Jesenice, Občina Kobarid, Občina Kranjska Gora, Občina Radovljica, Občina Žiri, Spirit Slovenija, javna agencija</p>	<p>DELTA 2000 SOC. CONS. A R.L., Provincia di Rovigo, Ente Parco Regionale Veneto Delta del Po, Provincia di Ravenna, Provincia di Ferrara, GAL Polesine Delta Po, GAL dell'Alta Marca Trevigiana, GAL Terre di Marca, Provincia di Venezia, Provincia di Udine, GAL Venezia Orientale - VEGAL Občina Bled Regione Emilia- Romagna Associazione nautica "Nautisette" Ente di Gestione per i parchi e la Biodiversita - Delta del Po Spirit Slovenija, javna agencija Dipartimento di Scienze dell'Uomo, Università degli studi di Trieste Comune di Ravenna</p>	<p>3.815.700,00</p>	<p>Konkurenčnost in na znanju temelječa družba (turizem)</p>
<p>CLIMAPARKS – Klimatske spremembe in upravljanje zavarovanih območij</p>	<p>Javni zavod Triglavski narodni park, Javni zavod Krajinski park Strunjan, SOLINE Pridelava soli, d.o.o., Javni zavod Park Škocjanske jame</p>	<p>Ente Parco Naturale delle Prealpi Giulie, Ente Parco Naturale Regionale delle Dolomiti Friulane, Ente Parco Regionale Veneto Delta del Po, Provincia di Ravenna, Ente di Gestione per i parchi e la Biodiversita - Delta del Po</p>	<p>3.239.513,01</p>	<p>Okolje, transport in trajnostna teritorialna integracija (varovanje narave)</p>
<p>iCON – Konkurenčnost MSP - Inovativnost in kooperativno podjetništvo</p>	<p>RA ROD - Razvojna agencija ROD, RRA severne Primorske, Regionalni razvojni center Koper, Posoški razvojni center, Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, SDGZ, Območna razvojna agencija Krasa in Brkinov, GZS Območna zbornica za Severno Primorsko</p>	<p>INFORMEST - Agenzia per lo sviluppo e la cooperazione economica internazionale, CNA Veneto - Confederazione nazionale artigianato e piccola e media impresa del Veneto, Confartigianato Imprese Friuli- Venezia Giulia - Federazione Regionale Artigiani Piccole e Medie Imprese del Friuli- Venezia Giulia, E.I.N.E. - Enti Industrializzazione Nord Est, S.I.PRO. - Agenzia Provinciale per lo sviluppo S.p.A., Confcommercio Trieste, Confindustria Friuli Venezia- Giulia</p>	<p>3.167.095,00</p>	<p>Konkurenčnost in na znanju temelječa družba (podjetništvo)</p>

Skupno se v obdobju 2007–2013 izvaja 26 projektov čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija na območju Zgornjega Posočja. Skupna vrednost teh projektov dosega skoraj 40 milijonov evrov.

7.6 REZULTATI PROJEKTOV ČEZMEJNEGA SODELOVANJA SLOVENIJA-ITALIJA 2007–2013

Tabela 7.2: Analiza rezultatov projektov Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 na območju Zgornjega Posočja

PROJEKT	PREDVIDENI REZULTATI PROJEKTA	DOSEGANJE REZULTATOV
OGV – Goriški vrtovi (Orti Goriziani)	<ul style="list-style-type: none"> - povečanje konkurenčnosti čezmejnega območja s pomočjo vzpostavitve skupnega trga kmetijskih izdelkov in pridelkov ter s ponudbo realnih dobrin in storitev - skupne aktivnosti, povezane s pridelavo, distribucijo in prodajo kmetijskih pridelkov in izdelkov, ter vzpostavitev spletne skupnosti, ki bo povezala male pridelovalce s potrošniki, ki prebivajo na čezmejnem območju 	Aktivnosti se zaostale
ZBORZBIRK – Kulturna dediščina v zbirkah med Alpami in Krasom	<ul style="list-style-type: none"> - strokovno obdelati, ovrednotiti in promovirati zbirke kulturne dediščine, ki so jih v preteklosti ustvarili domačini - spodbuditi razvoj kulturnega in izobraževalnega turizma 	Aktivnosti se izvajajo z zamudo
NUVOLAK – Dvojezična podjetniška spletna platforma za podporo pri realizaciji čezmejnih podjetniških priložnosti	<ul style="list-style-type: none"> - nadgradnja uspešne slovenske spletne platforme MIKROBIZ (www.mikrobiz.net) (nadgrajena različica spletne platforme, ki bo sedaj dvojezična) 	Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom
FARmEAT – Od paše do obložene mize: ovrednotenje čezmejnih kmetijskih območij z razvojem sonaravne živinoreje	<ul style="list-style-type: none"> - povečanje privlačnosti in konkurenčnosti programskega območja z uresničevanjem dejavnosti, ki naj utrjujejo gospodarstvo in ovrednotijo teritorij - spodbujanje skupnega razvoja živinorejske verige v smislu proizvodnje mesa na čezmejnem območju, ki ga zaobjema ta projekt, nastajanje novih podjetniških stvarnosti in utrjevanje že obstoječih 	Aktivnosti se izvajajo z zamudo
SHARTEC – Izmenjava inovativnih proizvodnih tehnologij v obmejnih regijah	<ul style="list-style-type: none"> - izboljšati čezmejno sodelovanje in rast podjetij, ki delujejo v industriji visokoprecizno obdelanih mehanskih komponent s pomočjo vzpostavitve čezmejne tehnološke mreže, ki bo omogočala izmenjavo informacij, predstavitev kompetenc v regiji ter izvedbo skupnih aktivnosti - zemljevid oziroma zbirka tehnoloških kompetenc in inovativnostnih strategij na območju - razvoj skupne tehnološke osnove in izmenjava tehnoloških informacij - spodbujanje skupnih inovacijskih aktivnosti ter predstavitev prednosti skupnih raziskovalnih in razvojnih programov 	Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom
BIMOBIS – Kolesarska mobilnost med Slovenijo in Italijo	<ul style="list-style-type: none"> - vzpostavitev čezmejnega kolesarskega kroga, ki zasleduje relief terena in migracijske tokove - izdelava analize obstoječih prometnih povezav ter akcijskega načrta za njihovo izboljšanje s poudarkom na investicijsko nezahtevnih ukrepih - povezovanje ponudnikov ob trasi poti z namenom navzkrižnih povezav in širjenja turistične ponudbe 	Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom
CAMIS – Usklajene aktivnosti za upravljanje reke Soče	<ul style="list-style-type: none"> - ohraniti in izboljšati stanje voda v čezmejnem povodju reke Soče - preveriti obstoječo zakonodajo na obeh straneh meje - izdelati študije na temo rečne morfologije in hidravlike - pripraviti modele primernosti za različne vrste rabe rečnih koridorjev - s pilotnimi ukrepi zagotoviti trajnostno rabo v rekreativne namene 	Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom
ENJOY TOUR – Dober tek na čezmejnih poteh okusov	<ul style="list-style-type: none"> - spodbuditi razvoj podeželskega turizma, ki nima v celoti izkoriščenih potencialov, in ga povezati s ponudbo kakovostnih tipičnih izdelkov 	Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom

<p>ISO - TO – Čezmejno sodelovanje za zmanjšanje onesnaževanja okolja, varstvo in koordinirano upravljanje povodja Soče-Isonzo preko zbiranja in čiščenja komunalnih odpadnih voda – Občina Tolmin</p>	<p>- zmanjšati obseg tveganj za okolje in za biotsko raznovrstnost z izvedbo strukturnih in nematerialnih aktivnosti, usmerjenih v izboljšavo načrtovanja in upravljanja s kanalizacijskimi napravami</p>	<p>Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom</p>
<p>T-LAB – Laboratorij turističnih priložnosti obmejnih regij Slovenije in Italije</p>	<p>- prenos in nadgradnja dobre prakse projekta “Banka turističnih priložnosti Slovenije” na prijavljene regije in širjenje dostopnosti najboljših razpoložljivih tehnologij - vzpostavljen in nadgrajen čezmejni portal, uporabljen za mreženje pobudnikov za nove turistične projekte in izvajanje spremljevalnih aktivnosti portala (izobraževanja, svetovanja, eksperimentiranja) - spodbuditev povezovanja podjetij v programskem območju in skupno prostorsko trženje turističnih proizvodov</p>	<p>Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom</p>
<p>PROFILI – Oblikovanje čezmejne platforme storitev za izboljšanje procesov širšega področja gradbenih objektov</p>	<p>- uresničitev informativnega sistema za integracijo in koordinacijo znanj, sposobnosti in tehnologij v načrtovanju, izvajanju in upravljanju s strani akterjev širšega področja gradbeništva na čezmejnem območju - priprava in izvajanje projektov skupne uporabe in pospeševanje stikov med povpraševanjem, zasebniki in ponudbo občine v sklopu pobud javno-zasebnega partnerstva.</p>	<p>Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom</p>
<p>TRANSARMON – Usklajevanje zakonodaje v korist čezmejnih MSP</p>	<p>- raziskovanje, zbiranje podatkov in nudenje informacijskih virov o možnostih, ki jih nudi evropska zakonodaja na področju malih in srednjih podjetij na čezmejnem območju</p>	<p>Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom</p>
<p>FUTURELIGHTS – Javna razsvetljava prihodnosti</p>	<p>- vzpostaviti pogoje za trajnostno javno razsvetljava</p>	<p>Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom</p>
<p>HERITASTE – Poti okusov in doživetij</p>	<p>- ovrednotenje turističnih, kmetijskih, zgodovinskih, kulturnih in gospodarskih posebnosti s promocijo tematskih poti, ki bi ovrednotenje tipičnih lokalnih izdelkov umestile v zgodovinsko-kulturni kontekst, ki na tem območju ponuja številne znamenitosti</p>	<p>Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom</p>
<p>EnergyViLLab – Mreža virtuozičnih živih laboratorijev za varčno rabo energije in razvoj obnovljivih virov energije</p>	<p>- ustanoviti mrežo živih laboratorijev (Living Lab) (LL), imenovanih EnergyViLLab (Energy Virtuous Living Lab – energetska virtuozični živeči laboratoriji), ki bodo razvijali virtuozična obnašanja v povezavi z aplikacijami RRM (RES: Renewable Energy Sources – obnovljivi viri energije, RUE: Rationale Use of Energy – racionalna raba energije, MOB: Sustainable Mobility System – vzdržan sistem mobilnosti) z vključitvijo PMI, proizvodnih okolij, univerz, centrov inovativnosti, občinskih oblasti in državljanov</p>	<p>Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom</p>
<p>ASTIS – Podzemne vode čezmejnih vodonosnikov Isonzo/Soča</p>	<p>- pripraviti strokovne podlage za pomembna vprašanja italijansko-slovenske meje na področju upravljanja z vodami v čezmejnem povodju reke Soče s poudarkom na celovitem upravljanju čezmejnih vodonosnikov, predvsem glede izboljšanja kakovostnega in količinskega stanja podzemnih vodnih virov, učinkovite zaščite in rabe čezmejnih vodonosnikov</p>	<p>Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom</p>
<p>STUDY CIRCLES – Čezmejni laboratorij za razvoj človeških virov in mrež sodelovanja za ovrednotenje znanja in virov na območju</p>	<p>- poskusno uvajanje metode in oblike izobraževanja tako imenovanih »študijskih krožkov« v čezmejnem prostoru v sklopu neformalnega izobraževanja odraslih; metoda je znana po svoji vključenosti, sposobnosti za spodbujanje aktivnega sodelovanja udeležencev in usmerjenosti v razvoj skupnosti</p>	<p>Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom</p>

ALISTO – Na krilih zgodovine	- poustvarjanje zgodovinske pokrajine z mapiranjem italijanskih in avstro-ogrskih vojnih fotografij iz zraka po digitalnem mapiranju ozemlja DTM omogoča videti iz zraka tako pokrajino iz leta 1915–18 kakor tudi današnjo pokrajino, pri čemer zaznamo njeno zgodovinsko vrednost in preobrazbe	Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom
JULIUS – Raba in ovrednotenje kulturne dediščine ter skupna uporaba športne infrastrukture na čezmejnem območju od Julijskih Alp do Jadrana	- izboljšanje skupne uporabe športnih in rekreativnih infrastruktur na programskem območju s posebnim poudarkom na gorskih športih in na športnih dejavnostih, ki se izvajajo v naravnem okolju - ohranjanje okolja in čezmejno sodelovanje, zato se bo projekt osredotočil predvsem na skupno uporabo struktur za športne dejavnosti v naravi (kot so plezanje, planinstvo in kolesarski turizem)	Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom
SEA – Agencija za socialno ekonomijo	- razvoj inovativnega sistema za zaposlovanje prikrajšanih skupin na območju izvajanja programa	Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom
LANATURA – Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica	- povečati količino predelane volne in zmanjšati količino odpadne volne- obuditi tradicionalne uporabe in raziskati ter vpeljati sodobno uporabo ovčje volne, kož in živalskih maščob v rokodelstvu in na gospodarskem področju v Sloveniji in Italiji	Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom
OPENMUSEUMS – Mreža slovenskih in italijanskih muzejev: valorizacija in tehnološka inovacija muzejev v zgodovinskih mestih severnega Jadrana	- krepitev in vrednotenje vloge in spoznavanja kulture za izvajanje trajnostnega gospodarskega razvoja, ki naj temelji na znanju in promociji kulturne dediščine, ki predstavlja osnovni vir programskega območja	Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom
INTER BIKE – Čezmejne intermodalne kolesarske povezave	- vzpostavitev mreže kolesarskih povezav na čezmejnem območju s spremljajočo infrastrukturo in mrežo intermodalnih povezav	Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom
SLOWTOURISM – Valorizacija in promocija turističnih "slow" poti med Italijo in Slovenijo	- oblikovanje nove turistične ponudbe na italijanskih in slovenskih območjih, ki jih zaznamujejo dragoceni naravoslovni elementi in voda prek razvijanja oblik počasnega turizma, ki poudarja trajnost, odgovornost in sonaravnost	Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom
CLIMAPARKS – Klimatske spremembe in upravljanje zavarovanih območij	- raziskave in ozaveščanje o klimatskih spremembah, ohranjanju biodiverzitete in trajnostnem odnosu do okolja v dotičnih zavarovanih območjih kot tudi v svetu nasploh - vzpostavitev dolgoročne mreže informacijskih postaj, prek katerih bo mogoče primerjati podatke med parki - razvoj okolju prijaznih načinov obiskovanja varovanih območij	Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom
iCON – Konkurenčnost MSP – Inovativnost in kooperativno podjetništvo	- povečanje konkurenčnosti mikro, malih in srednje velikih podjetij na obmejnem območju Slovenije in Italije - vključitev podjetij, podjetniškega podpornega okolja in vseh ostalih akterjev na področju podjetništva v aktivnosti, ki bodo povečevale sodelovanje, omogočale prenos znanj in tehnologij ter spodbujale inovativnost in razvoj skupnih storitev - spodbujanje boljšega sodelovanja in poslovanja podjetij na obmejnem območju, dviga prepoznavnosti in povečanja investicijskega zanimanja za podjetja v obmejnem prostoru	Aktivnosti tečejo skladno s časovnim planom

7.7 ČEZMEJNI VPLIV PROJEKTOV

Projekti, ki se izvajajo v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013, morajo že v osnovi vključevati partnerje s slovenskega in z italijanskega dela programskega območja. Poleg tega morajo biti rezultati projekta vidni tako na slovenskem kot tudi na italijanskem delu programskega območja, saj v nasprotnem primeru niti ne morejo biti sofinancirani iz tega programa.

Med večjimi tako lahko izpostavimo projekt Bimobis, v okviru katerega bo vzpostavljen čezmejni kolesarski krog, ki bo povezal ponudnike ob svoji trasi. Podobno velja tudi za projekt Interbike, katerega cilj je vzpostavitev mreže kolesarskih poti na čezmejnem območju. Projekt Camis se izvaja na čezmejnem območju povodja reke Soče in poudarja njeno skupno upravljanje. V okviru projekta ISO-TO bodo na čezmejnem območju izpeljane investicije v čistilne naprave, v okviru projekta Fururelights pa investicije v trajnostno javno razsvetlavo. Study circles združuje prebivalce obmejnega območja z izobraževanjem v študijskih krožkih, ki obravnavajo čezmejno problematiko. Nazadnje bi poudarila še rezultate projekta iCON, v okviru katerega se spodbuja sodelovanje podjetij na obmejnem območju.

Projekti se še vedno izvajajo, zato vsi doseženi rezultati še niso vidni, kljub temu pa se v okviru skoraj vseh projektov izvajajo aktivnosti skladno s časovnim planom. Če povzamem mag. Almiro Pirih, so največji dosežki na čezmejnem območju v obdobju 2007–2013:

- izvedene investicije v kolesarske poti in čistilne naprave,
- vzpostavljene nove čezmejne oblike izobraževanja,
- utrjene podporne institucije ter
- vzpostavljena partnerstva med slovenskimi in italijanskimi akterji, ki so pozitivna popotnica za nadaljnje sodelovanje in izvajanje skupnih projektov (Pirih 2013).

7.8 OVIRE PRI PRIJAVLJANJU PROJEKTOV TER NJIHOVEMU IZVAJANJU

Ovire pri prijavljanju in izvajanju čezmejnih projektov so najpogosteje administrativne narave. Pri tem izstopa zelo zapleten sistem poročanja, za katerega lahko trdimo, da je sam sebi namen. Rezultat je, da se zaposleni v institucijah, ki te projekte izvajajo, več ukvarjajo s poročanjem in z dokazovanjem izvedenih aktivnosti kot pa s samo vsebino projekta, ki bi seveda morala biti na prvem mestu. Tu je še predolgo obdobje pregledovanja finančnih zahtevkov, saj za slovensko stran še vedno velja, da krši trimesečni rok za njihov pregled. (Pirih 2013). S tem se strinja tudi Nataša Humar z Občine Tolmin, ki izpostavlja, da so glavna težava »nerazumno dolgotrajni postopki od prijave do odobritve projekta ter bizarne zahteve po dokazovanju realiziranega na tisoč in en način«. Poleg tega težavo predstavljajo še izplačila oziroma povrnitve stroškov. Kljub pogodbenim določilom o rokih za izplačilo refundacij je to obdobje v praksi kar nekajkrat daljše (Humar 2013). Patricija Muršič z Občine Bovec k temu dodaja še nepreverjene partnerje, predvsem na italijanski strani, ki jih tudi slabše poznajo (Muršič 2013). Nataša Humar izpostavlja še, da ne gre vedno iskati razlogov za "nečrpanje" le na strani projektnih partnerjev: »Vsa birokracija, v najbolj negativnem pomenu te besede, pogosto povzroči, da se več kot z dejansko vsebino projekta ukvarjamo z administracijo, ki projekt spremlja. Razmerje med enim in drugim gre, žal, v korist administracije«. (Humar 2013) V preteklosti se je pojavljal tudi problem izobraženega kadra. Kot so poudarili sogovorniki, ne gre za formalno izobraževanje, pač pa so najpomembnejše izkušnje, ki jih posamezniki pridobijo z delom na projektih.

7.9 UKREPI ZA IZBOLJŠANJE STANJA

Če se navežemo na izpostavljene ovire pri prijavljanju in vodenju projektov, bi bilo smiselno naslednje:

- poenostaviti poročanje o izvedenih aktivnostih v okviru posameznih projektov, saj je bilo izpostavljeno, da je celoten sistem preveč zbirokratiziran, kar preusmerja pozornost z vsebine projektov, ki naj bi bila najpomembnejša, na "papirologijo"
- poenostavljeno in enostavnejše poročanje bi prispevalo tudi k hitrejšemu pregledovanju finančnih zahtevkov, ki še vedno presega zastavljene roke in zato poteka prepočasi, to pa se odraža tudi na počasnem izplačevanju refundacij

- počasno izplačevanje refundacij bi bilo moč preseči s predplačili, ki pa bi morala biti obsežnejša, kot so trenutno.

8 ZAKLJUČEK

Evropska unija (EU) je eno izmed največjih in najmočnejših gospodarstev sveta, dejstvo pa je, da med posameznimi članicami in tudi med posameznimi regijami na območju EU obstajajo pomembne razlike. Razvojni deficit je še posebej opaziti na obmejnih območjih posameznih držav članic. Z namenom zmanjševanja teh razlik je bila uvedena kohezijska politika, ki obsega tudi programe čezmejnega sodelovanja.

Namen magistrskega dela je bil predstaviti pomen čezmejnega sodelovanja na območju Zgornjega Posočja in njegov vpliv na regionalni razvoj. Tako sem se na začetku osredotočila na kohezijsko politiko EU ter mehanizme in ukrepe, ki jih ima ta na voljo za spodbujanje čezmejnega sodelovanja Slovenije in Italije. V zadnjem delu naloge sem se konkretno navezala na primer območja Zgornjega Posočja. Poudarek je bil predvsem na projektih, ki se izvajajo v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013. S pomočjo njihove analize ter pogovorov s strokovnjaki, ki na teh projektih delujejo, sem poskušala opredeliti njihov pomen za razvoj območja Zgornjega Posočja.

Kot je že bilo izpostavljeno, je Evropska komisija v novi finančni perspektivi 2007–2013 prepoznala čezmejno sodelovanje kot zelo pomembno za spodbujanje enakomernega razvoja celotnega območja Skupnosti. V podporo je evropsko teritorialno sodelovanje, kamor sodi tudi čezmejno sodelovanje, opredelila kot samostojni cilj. Njegovega pomena se zavedajo tudi Republika Slovenija in posamezne lokalne skupnosti ob državnih mejah. Območje Zgornjega Posočja, ki obsega občine Bovec, Kobarid in Tolmin, je začelo sodelovati z lokalnimi skupnostmi na italijanski strani že takoj po osamosvojitvi Slovenije. Intenziteta tega sodelovanja se je seveda močno okrepila po vstopu Slovenije v EU, pred tem pa sta Slovenija in Italija črpali sredstva za čezmejno sodelovanje iz dveh ločenih programov, ki je po vstopu Slovenije v EU postal en sam program, tj. Program pobude skupnosti INTERREG IIIA Slovenija-Italija 2000–2006. Čezmejno sodelovanje se tako sedaj nadaljuje v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013.

Prva zastavljena hipoteza magistrskega dela se je glasila: *Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 pozitivno vpliva na ustvarjanje sodelovanja in povezav med lokalnimi akterji tako znotraj posamezne države kot tudi med sosednjimi državami, torej Slovenijo in Italijo.* Za preverjanje zastavljene hipoteze sem za indikator opredelila partnerske

povezave, vzpostavljene z izvajanjem posameznih projektov Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013.

Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 je že v osnovi zastavljen tako, da spodbuja sodelovanje različnih akterjev s slovenske in z italijanske strani meje. Namreč, za odobritev projektov morajo sodelovati slovenski in italijanski partnerji. Poleg tega sem skozi pogovore s strokovnjaki, ki na tem področju delujejo, prišla do ugotovitve, da se s tem programom dejansko ustvarja oziroma spodbuja sodelovanje med različnimi akterji. Še pomembnejše pa je, da se na takšen način ustvarjajo tudi trajna partnerstva. To je razvidno tudi iz tega, kot pravi mag. Almira Pirih, da se pri iskanju partnerjev največkrat obrnejo na že poznane partnerje, kar pomeni, da se navezave iz prejšnjih obdobj nadaljujejo v tem finančnem obdobju ter, kot pričakujejo, bo večina partnerstev ostala trajnih. Na tej podlagi tako lahko hipotezo potrdim.

Druga zastavljena hipoteza se je nanašala na prihodnji razvoj območja: *Finančna sredstva, ki so v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 namenjena razvoju obmejnih območij, spodbujajo ekonomski in gospodarski razvoj ter ustvarjajo nove priložnosti za nadaljnji razvoj območja.* To hipotezo sem preverjala z indikatorjem višina počrpanih sredstev s projekti Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013.

V okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 je bilo projektom, ki se izvajajo na območju Zgornjega Posočja, odobrenih 37.797.146 evrov, kar v primerjavi s prejšnjim obdobjem 2000–2006 pomeni znatno povečanje sredstev. V obdobju 2000–2006 je bilo s projekti, izvedenimi na tem območju, počrpanih 10.960.059 evrov. Poleg višine sredstev se mi zdijo pomembna tudi področja, na katerih se ti projekti izvajajo. V obdobju 2007–2013 se jih namreč največ izvaja na področju podjetništva in turizma, v njihovem okviru pa zasledujejo zastavljene cilje, kot so: čezmejno povezovanje podjetij, vzpostavitev skupne turistične ponudbe, oblikovanje skupnih turističnih produktov itd. Vse to namreč ustvarja priložnosti za nadaljnji razvoj in nadgradnjo teh projektov. Z ozirom na to lahko tudi drugo hipotezo potrdim.

Kot zadnje me je zanimala uspešnost črpanja sredstev oziroma kot sem opredelila v tretji hipotezi: *Območje Zgornjega Posočja je bilo v finančni perspektivi 2007–2013 pri črpanju evropskih sredstev iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 uspešno, kar se odraža tudi v gospodarskem in socialnem razvoju tega območja.* Za potrditev

oziroma zavrnitev hipoteze sem hotela primerjati višino odobrenih sredstev ter dejansko porabo sredstev v okviru projektov čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013. Vendar pa glede na to, da so projekti še vedno v izvajanju, te hipoteze ne morem ne potrditi ne ovreči. Kljub temu sem opravila analizo, ali projekti dosegajo zastavljene cilje po načrtanem časovnem planu. Ugotovila sem, da z izjemo enega vsi projekti sledijo zastavljenemu časovnemu planu. To načeloma pomeni tudi, da partnerji uspešno črpajo odobrena sredstva na posameznih projektih.

Za zaključek bi dodala, da je v obdobju 2007–2013 na čezmejnem sodelovanju prišlo do pozitivnega premika, saj je bilo območju namenjenih več sredstev, izoblikovalo se je več skupnih projektnih idej, nastalo je več partnerskih povezav. Vse to daje garancijo za nadgradnjo sodelovanja v prihodnjih letih in prav to je pomembno v prihodnosti. Obstoječe projekte in partnerstva je treba opredeliti kot osnovo za naslednje finančno obdobje in ne začinjati zopet vsega na novo. Vprašanje pa je, v kolikšni meri bo to mogoče z zmanjšanim obsegom sredstev. In kot je zaključila mag. Almira Pirih (2013): »Čezmejni projekti so seveda najpomembnejši za obmejne regije, torej tudi za našo. Gre za to, da v združeni Evropi vse obmejne regije sodelujejo z območji onstran meje in v tem smislu torej čezmejni projekti povečujejo možnost čezmejnega sodelovanja in s tem nadgrajujejo regionalni razvoj.«

9 LITERATURA

Bučar, Bojko. 2003. *Mednarodni regionalizem – mednarodno večstransko sodelovanje evropskih regij*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Bučar, Maja, Primož Karnar, Anja Marija Ciraj in Sabina Kajnč. 2007. *Strukturni skladi v Sloveniji – Zadostno izkoriščen vir?*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Direkcija za okolje in lokalne oblasti (Directorate for Environment and Local Authorities) Sveta Evrope. 1995. *Priročnik o čezmejnem sodelovanju za lokalne in regionalne skupnosti evrope*. Dostopno prek: http://www.mnz.gov.si/si/javna_uprava/lokalna_samouprava/mednarodna_dejavnost/mednarodni_sporazumi/ (5. julij 2013).

Dye R. Thomas. 1995. *Understanding public policy*. New York: Prentice-Hall, Englewood Cliffs.

Evropska komisija. 2007. *Kohezijska politika 2007–2013: Komentariji in uradna besedila*. Luxembourg: Urad za uradne publikacije Evropskih skupnosti. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2007/publications/guide2007_sl.pdf (15. junij 2013).

--- 2012. *Regionalna politika*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/regional/index_sl.cfm (17. junij 2013).

--- 2013. *Evropsko teritorialno sodelovanje – Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-italija 2007–2013*. Dostopno prek: <http://www.ita-slo.eu/slo/> (20. julij 2013).

Evropska okvirna konvencija o čezmejnem sodelovanju teritorialnih skupnosti. Uradni list RS, MP 8/2003 (11. 04. 2003).

Evropski parlament. 2013. *Evropski socialni sklad*. Dostopno prek: http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/sl/displayFtu.html?ftuId=FTU_4.9.2.html (17. junij 2013).

Evropska unija. 2013. *Pogodbe EU*. Dostopno prek: http://europa.eu/eu-law/treaties/index_sl.htm (15. junij 2013).

Fink-Hafner, Danica, ur. 2007. *Uvod v analizo politik – Teorije, koncepti, načela*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Gospodarska zbornica Slovenije. 2005. *Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad*. Dostopno prek: <http://www.gzs.si/slo/20925> (10. junij 2013).

Grdešić, Ivan. 2006. *Osnove analize javnih politik: policy analiza*. Zagreb: Fakulteta političkih znanosti.

Hogwood, W. Brian in Gunn Lewis a. 1984. *Policy analysis for the real world*. Oxford: Oxford university press.

Humar, Nataša. 2013. Intervju z avtorico. Tolmin, 21. september.

Iskra, Sergej. 2009. Evropska kohezijska politika in možnost črpanja EU sredstev. *Zbornik 6. študentske konference Fakultete za management Koper*. Dostopno prek: <http://www.fm-kp.si/zalozba/ISBN/978-961-266-033-8/prispevki/Iskra%20Sergej.pdf> (15. junij 2013).

Kustec-Lipicer, Simona. 2002. Evalvacija ali vrednotenje javnih politik V *Analiza politik* ur. Fink-Hafner in Lajh. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

--- 2003. Vrednotenje javnih politik – Primer vladnega programa sofinanciranja nevladnih organizacij v času predreferndumskega odločanja o vstopu v EU. *Teorija in praksa* 40 (6/2003): 1074–1093.

Kladnik, Drago. 2001. *Geografija*. Tržič: Učila International.

Lajh, Damijan. 2006. *Evropeizacija in regionalizacija: Spremembe na (sub)nacionalni ravni in implementacija kohezijske politike EU v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Mairate, Andrea. 2006. The »Added value« of European Union Cohesion Policy. *Regional Studies*. 40 (2): 167–178.

Majchrzak, Ann. 1984. *Methods for policy research. Applied social research methods series.* Vol. 3, London.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. 2013. *Evropski socialni sklad.* Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/evropski_socialni_sklad/ (17. junij 2013).

Ministrstvo za infrastrukturo in prostor. 2013. *Cilj 3: Teritorialno sodelovanje.* Dostopno prek: <http://www.cilj3.mzip.gov.si/index.php?id=132&lang=sl&PHPSESSID=82d4998a1e558f22c20957cf3b88de90&PHPSESSID=82d4998a1e558f22c20957cf3b88de90> (10. junij 2013).

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. 2013. *Predstavitev skladov.* Dostopno prek: <http://www.eu-skladi.si/skladi/predstavitev-skladov/> (17. junij 2013).

--- 2013a. *Evropsko teritorialno sodelovanje Slovenija-Avstrija.* Dostopno prek: http://www.si-at.eu/program_sl/category/etc/ (10. julij 2013).

--- 2013b. *Evropsko teritorialno sodelovanje Slovenija-Madžarska.* Dostopno prek: http://www.si-hu.eu/program_sl/category/etc/ (10. julij 2013).

--- 2013c. *Instrument za predpristopno pomoč Slovenija-Hrvaška.* Dostopno prek: http://www.si-hr.eu/program_sl/category/ipa/ (10. julij 2013).

--- 2013č. *Jadranski čezmejni program IPA.* Dostopno prek: http://www.mgrt.gov.si/si/delovna_podrocja/regionalni_razvoj_in_evropsko_teritorialno_sodelovanje/podrocje_evropskega_teritorialnega_sodelovanja/jadranski_cezmejni_program_ipa/ (10. julij 2013).

Moussis, Nicholas. 2003. *Guide to European Policies.* Rixensart: European Study Service.

Mrak, Mojmir. 2004. *Kohezijska politika Evropske unije.* Ljubljana: samozaložba.

Mulec, Breda. 2008. *Kohezijska politika Evropske unije.* Ljubljana: Koščak.

Muršič, Patricija. 2013. Intervju z avtorico. Bovec, 17. september.

Občina Bovec. 2011. *Občina Bovec*. Dostopno prek: <http://obcina.bovec.si/predstavitev-obcine> (20. avgust 2013).

Občina Kobarid. 2012. *Občina Kobarid*. Dostopno prek: http://www.kobarid.si/index.php?option=com_content&view=article&id=45&Itemid=71 (20. avgust 2013).

Občina Tolmin. 2010. *Občina Tolmin*. Dostopno prek: <http://www.tolmin.si/sl/26> (20. avgust 2013).

Ostan Cecilija, ur. 2003. *Občina Bovec in slovenski zamejci v Italiji: priročnik za sodelovanje*. Kranj: Gorenjski tisk.

Patton V. Carl in David S. Sawicki. 1993. *Basic methods for policy analysis and planinng 2ed ed*. Upper Saddle River: Prentice Hall.

Randall, B. Ripley. 1987). *Policy analysis in political science*. Chicago: Nelson–Hall Publishers.

Pirih, Almira. 2013. Intervju z avtorico. Tolmin, 21. september.

Ravbar, Marjan. 1999. Oblikovanje pokraji in njihova vloga pri regionalnem razvoju. V *Pokrajine v Sloveniji*, ur. Igor Vrišer. 96–102. Ljubljana: Vlada Republike Slovenije.

Renner, Tatjana, ur. 2004. *Čezmejni programi med Slovenijo in Italijo. Z izkušnjami novim izzivom naproti*. Ljubljana: Agencija Republike Slovenije za regionalni razvoj.

Senjur, Marjan. 2002. *Razvojna ekonomika: Teorije in politike gospodarske rasti in razvoja*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

Skupni organ upravljanja, Avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina. 2010. Program čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013. Trst: PoligraficeSan Marco Sas.

Skupni tehnični sekretariat Slovenija-Avstrija 2007–2013. 2013. *Evropsko teritorialno sodelovanje*. Dostopno prek: http://www.si-at.eu/program_sl/category/etc/ (10. julij 2013).

Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko. 2007. *Evropsko teritorialno sodelovanje 2007–2013 – brošura*. Dostopno prek: http://www.arhiv.svlr.gov.si/si/delovna_podrocja/podrocje_evropskega_teritorialnega_sodelovanja/ (19. junij 2013).

--- 2007a. *Nacionalni strateški referenčni okvir 2007–2013*. Dostopno prek: http://www.arhiv.svlr.gov.si/fileadmin/svlr.gov.si/pageuploads/KADRI/NSRO_Slovenija_POTRJENO.pdf (25. junij 2013).

--- 2007b. *Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/op_ess_final.pdf (25. junij 2013).

--- 2008a. *Operativni program krepite regionalnih razvojnih potencialov 2007–2013*. Ljubljana: Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko.

--- 2008b. *Operativni program razvoja okoljske in prometne infrastrukture 2007–2013*. Ljubljana: Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko.

--- 2010. *Čezmejno sodelovanje – Dosedanje izkušnje in priložnosti za regionalni razvoj v bodoče*. Dostopno prek: <http://odmev.zrc-sazu.si/rrs/Predstavitve%202010/seljak.pdf> (10. julij 2013).

Statistični urad Republike Slovenije. 2013. *Klasifikacija statističnih teritorialnih enot v Evropski uniji*. Dostopno prek: http://www.stat.si/tema_splosno_upravno_nuts.asp (20. junij 2013).

--- 2013. *SI-STAT Podatkovni portal*. Dostopno prek: http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/05_prebivalstvo/10_stevilo_preb/20_05C40_prebivalstvo_obcine/20_05C40_prebivalstvo_obcine.asp (20. september 2013).

Šmidovnik, Janez. 1995. *Lokalna samouprava*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Šoltes, Igor, Andreja Jerina, Dražen Levojevič, Monika Kirbiš, Nataša Prah in Nataša Franetič. 2008. *Nadzor nad porabo sredstev Evropske kohezijske politike*. Delovno gradivo seminarja. Ljubljana: Aletheia.

Šušteršič, Janez, Matija Rojec in Mojmir Mrak. 2001. *Slovenija v novem desetletju: Strategija gospodarskega razvoja Slovenije 2001–2006*. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj.

Toplak, Cirila ur. 1999. *Priročnik o čezmejnem sodelovanju za lokalne in regionalne skupnosti Evrope*. Maribor: Stalna konferenca lokalnih skupnosti Slovenije.

Uredba (ES) št. 1080/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. julija 2006 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1783/1999. Uradni list EU št 210/12. Dostopno prek: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2006R1080:20090610:SL:PDF> (20. junij 2013).

Uredba Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 1081/2006 z dne 5. julija 2006 o Evropskem socialnem skladu in razveljavitvi uredbe (ES) št. 1784/1999. Uradni list EU št 210/12. Dostopno prek: http://www.unilj.si/files/ULJ/userfiles/ulj/razis_razv_projekti/ESS/UredbaES1081-2006.pdf (20. junij 2013).

Uredba Sveta (ES) št. 1083/2006 z dne, 11. julija 2006, o splošnih določbah o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu in Kohezijskem skladu in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1260/1999. Uradni list EU 210/79. Dostopno prek: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:0078:sl:PDF> (20. junij 2013).

Uredba Sveta (ES) št. 1084/2006 z dne, 11. julija 2006, o ustanovitvi Kohezijskega sklada in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1164/94. Uradni list EU 210/79. Dostopno prek: <http://www.eu-skladi.si/ostalo/eu-zakonodaja/4.pdf> (20. junij 2013).

Uredba o izvajanju postopkov pri porabi sredstev evropske kohezijske politike v Republiki Sloveniji v programskem obdobju 2007–2013. Uradni list RS, št. 41/2007. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200741&stevilka=2224> (25. junij 2013).

Vedung, Evert. 1938. *Public policy and program evaluation*. New Brunswick and London: Transaction publishers.

Vlada Republike Slovenije. 2013. *Upravna enota Tolmin*. Dostopno prek: http://www.upravneenote.gov.si/tolmin/o_upravni_enoti/ (20. avgust 2013).

Vlaj, Stane. 1998a. *Lokalna samouprava: Občine in pokrajine*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Weimer L. David in Vining R. Aidan. 2004. *Policy analysis – concepts and practice 4th ed.* Upper Saddle River, New Jersey: Pearson education.

Wright R. Charles. 1968). Evolution research. V *International encyclopedia of social science*. Sills. Vol. 5: 197–2002. The Mackillan company and the free press.

Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2). Uradni list RS 20/2011 (18. marec 2011).

PRILOGE

PRILOGA A: Intervju z Patricijo Muršič, v.d. tajnika Občine Bovec

1. Število zaposlenih v vaši instituciji?

Na Občini Bovec je zaposlenih 13 oseb.

2. Število osebja, ki se ukvarja z vodenjem/upravljanjem projektov čezmejnega sodelovanja?

V prejšnjih letih se je s čezmejnimi projekti ukvarjala ena oseba, sedaj se ukvarjajo štiri osebe, in sicer za dva projekta iz programa Italija-Slovenija dve osebi in za dva projekta iz Jadranskega čezmejnega sodelovanja dve osebi.

3. Imate za vodenje in delo na projektih čezmejnega sodelovanja posebej izobražen kader z izkušnjami na tem področju?

Kader je izobražen, vendar ne posebej samo za projekte. Z leti si kader pridobi izkušnje z vodenjem projektov, saj je to del delovnega področja.

4. Kdaj in kako se je začelo sodelovanje vaše institucije z italijanskimi partnerji v projektih čezmejnega sodelovanja?

Začelo se je leta 1999/2000. Sodelovanje se je začelo z čezmejnimi prireditvami.

5. Kdo so partnerji? Se je število partnerjev v projektih čezmejnega sodelovanja od začetka povečalo ali upadlo?

Partnerji so občine ali javne institucije. Število partnerjev v projektih se je znatno povečalo.

6. Na kakšen način iščete partnerje za sodelovanje v čezmejnih projektih?

Partnerje se išče na več načinov. Mi povabimo v projekt vedno preverjene partnerje, sicer pa partnerji poiščejo nas.

7. Ste prek sodelovanja v projektih čezmejnega sodelovanja vzpostavili trajna partnerstva na italijanski strani programskega območja – koliko?

Ne, nismo.

8. Ste prek izvajanja projektov čezmejnega sodelovanja ustvarili kakšno novo delovno mesto – koliko?

Ne, ker so projekti že sestavni del delovnega področja v obstoječih zaposlitvah.

9. Katera so glavna področja sodelovanja?

V glavnem kulturno.

10. Za katere ciljne skupine je čezmejno sodelovanje še posebej pomembno?

Predvsem za prebivalce.

11. Se vaša institucija pri prijavljanju na razpise čezmejnega sodelovanja sooča z morebitnimi ovirami in katere so te?

Največja ovira so nejasni cilji v projektu in nepreverjeni partnerji z italijanske strani.

12. Kaj bi se po vašem mnenju dalo na tem področju (pri prijavljanju in upravljanju projektov čezmejnega sodelovanja) storiti in s tem izboljšati črpanje sredstev iz tega naslova?

Partnerji bi se morali med seboj bolje poznati in delati zanesljivo. Eden izmed dejavnikov je tudi število partnerjev, saj je partnerstvo v sedanji perspektivi preobsežno, zato je težje voditi projekt in črpati sredstva, ker ne delajo vsi enako hitro in je preglednost poteka projekta manjša.

13. Pri koliko projektih čezmejnega sodelovanja ste sodelovali v zadnji finančni perspektivi 2007–2013? Kateri so ti projekti?

Pri dveh iz programa Italija-Slovenija, projekta CAMIS in BIMOBIS, in dveh iz Jadranskega čezmejnega sodelovanja, to sta A3-NET in CAN.

14. Okvirna višina finančnih spodbud, ki ste jih prejeli za izvajanje projektov čezmejnega sodelovanja v obdobju 2007–2013?

Prejeli bomo okoli 50.000 evrov iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013, iz Jadranskega čezmejnega programa pa 2.734.450 evrov.

15. Kateri so najpomembnejši dosežki v okviru čezmejnega sodelovanja na tem območju v obdobju 2007–2013?

Iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013 obnova dveh visečih brvi čez Sočo, iz Jadranskega čezmejnega programa pa nova infrastruktura na letališču Bovec.

16. Ali se po vašem mnenju z izvajanjem projektov čezmejnega sodelovanja dosega zastavljeni cilj Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013, tj. povečanje privlačnosti in konkurenčnosti programskega območja?

Da.

17. Kako so z izvajanjem projektov čezmejnega sodelovanja zadovoljni lokalni akterji (društva ...)?

V obeh omenjenih projektih lokalni akterji niso vključeni.

18. Je prišlo v primerjavi s finančno perspektivo 2000–2006 do pozitivnega premika pri črpanju evropskih sredstev?

Na območju občine Bovec ni prišlo do pozitivnega premika. Število projektov, v katerih sodeluje občina v tej perspektivi, se je zmanjšalo.

19. Kako vidite čezmejno sodelovanje na tem območju v prihodnji finančni perspektivi? Se obetajo kakšne spremembe?

S spremembami kakor tudi s smerjo poteka sodelovanja nismo seznanjeni.

20. Kakšen pomen imajo po vašem mnenju evropski čezmejni projekti Slovenija-Italija za regionalni razvoj in zakaj?

Pri tem programu je zelo pomembno, da se prebivalstvo najprej spozna, nato poveže in preseže zgodovinska dejstva.

Število zaposlenih v vaši instituciji?

22

Število osebja, ki se ukvarja z vodenjem/upravljanjem projektov čezmejnega sodelovanja?

Neposredno po delih in nalogah, opredeljenih z opisom delovnega mesta, 1 oseba, pri aktualnih projektih pa sedaj 2 osebi.

Imate za vodenje in delo na projektih čezmejnega sodelovanja posebej izobražen kader z izkušnjami na tem področju?

Oseba, ki je zadolžena za finančno in administrativno vodenje oziroma spremljanje projektov, je diplomant managementa, ki dodatna znanja pridobiva tudi na strokovnih seminarjih. Praksa pa kaže, da je bolj kot znanje ali izobrazba pri vodenju in delu na projektu koristna "kilometrina", torej izkušnje. Običajno delo na projektu organiziramo timsko – na posameznem projektu delata praviloma najmanj dve osebi:

- oseba, na delovno področje katere se vsebina projekta nanaša in ki ima strokovna znanja s tega področja (npr. komunalna infrastruktura), in
- oseba, ki projekt vodi in spremlja z vidika financ in administrativno in ki pozna administrativne postopke in zahteve za uspešno črpanje sredstev ter finančno poslovanje občine (planiranje sredstev za izvajanje projekta v postopku priprave proračuna, izvajanje finančnega načrta z vidika projekta samega in tudi z vidika občinskega proračuna, usklajevanje obeh ravni)

Kdaj in kako se je začelo sodelovanje vaše institucije z italijanskimi partnerji v projektih čezmejnega sodelovanja?

/

Kdo so partnerji? Se je število partnerjev v projektih čezmejnega sodelovanja od začetka povečalo ali upadlo?

Pretežno sosednje občine na slovenski strani in čez mejo. Število partnerjev je od projekta do projekta različno in v največji meri odvisno od vsebine projekta. Pri aktualnih projektih čezmejnega sodelovanja, v katerih občina sodeluje, je število partnerjev od 6 do 13.

Na kakšen način iščete partnerje za sodelovanje v čezmejnih projektih?

Predvsem z odzivi na prejete pobude neposredno od partnerjev ali posredno od npr. razvojnih agencij za sodelovanje v projektih, v katerih lahko identificiramo možnost za uresničitev kakšnega od ciljev občine.

Ste prek sodelovanja v projektih čezmejnega sodelovanja vzpostavili trajna partnerstva na italijanski strani programskega območja – koliko?

Dobro sodelovanje je prek projektov čezmejnega sodelovanja naša občina vzpostavila predvsem z eno občino na italijanski strani.

Ste prek izvajanja projektov čezmejnega sodelovanja ustvarili kakšno novo delovno mesto – koliko?

Ne, nobeno delovno mesto ni bilo ustvarjeno zgolj in samo na račun projektov čezmejnega sodelovanja.

Katera so glavna področja sodelovanja?

Občina sodeluje predvsem v tistih projektih, v katerih lahko še dodatno ali boljše uresničuje svoje osnovne naloge. Gre predvsem za projekte, ki so prvenstveno usmerjeni na urejanje infrastrukture in/ali turizem (aktualni projekti se nanašajo na komunalno infrastrukturo, javno razsvetljava, kolesarske povezave in upravljanje reke Soče).

Za katere ciljne skupine je čezmejno sodelovanje še posebej pomembno?

Za naše občane. Občina vendarle prvenstveno vzpostavlja in vzdržuje javno infrastrukturo.

Se vaša institucija pri prijavljanju na razpise čezmejnega sodelovanja sooča z morebitnimi ovirami in katere so te?

Priprava in prijava projektov čezmejnega sodelovanja je bila v zadnjih letih praviloma zaupana Posoškemu razvojnemu centru, ustanovi, ki jo je občina kot ena od soustanoviteljic ustanovila prav za ta namen.

Kaj bi se po vašem mnenju dalo na tem področju (pri prijavljanju in upravljanju projektov čezmejnega sodelovanja) storiti in s tem izboljšati črpanje sredstev iz tega naslova?

Ovire oziroma tista dejstva, ki so vredna tehtnega premisleka, preden se v projekt spustiš, so predvsem nerazumno dolgotrajni postopki od prijave do odobritve projekta, pa bizarne zahteve po dokazovanju realiziranega na tisoč in en način, pa kljub pogodbenim določilom o rokih za izplačilo refundacij kar nekajkrat daljše obdobje do dejanskega prejema sredstev ... Da vseh dodatnih administrativnih bremen, ki so naložena vodilnemu partnerju posameznega projekta, s ciljem, da imajo skupni tehnični sekretariat, prvostopenjska kontrola in na koncu organ upravljanja "lažje" delo, niti ne omenjamo. Čeprav upravičenci delamo napake, pa se na koncu "pod črto" vendarle zdi, da ne gre razlogov za nečrpanje iskati le oziroma predvsem na naši strani. Vsa birokracija, v najbolj negativnem pomenu te besede, pogosto povzroči, da se več kot z dejansko vsebino projekta ukvarjamo z administracijo, ki projekt spremlja. Razmerje med enim in drugim gre, žal, v korist administracije.

Pri koliko projektih čezmejnega sodelovanja ste sodelovali v zadnji finančni perspektivi 2007–2013? Kateri so ti projekti?

Pri štirih, to so ISO-TO (vodilni partner), BIMOBIS (vodilni partner), FUTURELIGHTS (projektni partner) in CAMIS (projektni partner). Noben od navedenih projektov še ni zaključen.

Okvirna višina finančnih spodbud, ki ste jih prejeli za izvajanje projektov čezmejnega sodelovanja v obdobju 2007–2013?

795.000 EUR. Gre za pričakovana sredstva na račun projektov, ki so še v teku. Zaradi skoraj 12-mesečnih izplačilnih rokov (od oddaje zahtevka na prvo stopnjo do prejema sredstev) smo zaenkrat prejeli le zanemarljiv delež tega zneska.

Kateri so najpomembnejši dosežki v okviru čezmejnega sodelovanja na tem območju v obdobju 2007–2013?

Ocenjujemo, da bodo največje pridobitve po zaključku projektov prav infrastrukturne pridobitve, s katerimi občina – s finančno pomočjo programa čezmejnega sodelovanja – uresničuje svoje naloge. Ker pa so te aktivnosti povezane in usklajene s sorodnimi aktivnostmi partnerjev na tej in oni strani meje, projekti poleg učinkov lokalnega značaja ustvarjajo možnosti tudi za širše sinergijske učinke na čezmejnem območju.

Ali se po vašem mnenju z izvajanjem projektov čezmenjenga sodelovanja dosega zastavljeni cilj Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013, tj. povečanje privlačnosti in konkurenčnosti programskega območja?

Žal ne. Ocenjujemo, da je pretežni del projektov kljub vsemu skupek sorodnih parcialnih interesov posameznih partnerjev.

Kako so z izvajanjem projektov čezmejnega sodelovanja zadovoljni lokalni akterji (društva ...)?

Zadovoljstva lokalnih akterjev ne spremljamo.

Je prišlo v primerjavi s finančno perspektivo 2000–2006 do pozitivnega premika pri črpanju evropskih sredstev?

Projekte občine je v prejšnji finančni perspektivi vodila oseba, ki se s projekti ne ukvarja več, zato je izvajanje projektov in črpanje sredstev težko primerjati.

Kako vidite čezmejno sodelovanje na tem območju v prihodnji finančni perspektivi? Se obetajo kakšne spremembe?

Informacij o morebitnih vsebinskih spremembah oziroma spremembah glede upravičenih namenov nimamo. Glede na dosedanji trend pričakujemo še dodatne administrativne oziroma birokratske zahteve. Možnosti za poenostavitve oziroma prostora za izboljšave pa je ogromno.

Kakšen pomen imajo po vašem mnenju evropski čezmejni projekti Slovenija-Italija za regionalni razvoj in zakaj?

Sistematično k splošnemu regionalnemu razvoju zagotovo ne prispevajo. Kot je že bilo omenjeno pri enem od prejšnjih vprašanj – predstavljajo predvsem v skupno zgodbo združene projekte posameznih partnerjev.

Število zaposlenih v vaši instituciji?

25

Število osebja, ki se ukvarja z vodenjem/upravljanjem projektov čezmejnega sodelovanja?

10 do 12, ki pa imajo različne vloge in aktivnosti na projektih: od vodenja, upravljanja in koordiniranja projektov do finančnega vodenja.

Imate za vodenje in delo na projektih čezmejnega sodelovanja posebej izobražen kader z izkušnjami na tem področju?

Večina nas, ki delamo na čezmejnih projektih, je že pred začetkom dela na projektih čezmejnega sodelovanja imela izkušnje pri vodenju projektov oziroma pri delu na mednarodnih projektih.

Kdaj in kako se je začelo sodelovanje vaše institucije z italijanskimi partnerji v projektih čezmejnega sodelovanja?

V obdobju 2004–2006, intenziviralo pa se je v tem programskem obdobju.

Kdo so partnerji? Se je število partnerjev v projektih čezmejnega sodelovanja od začetka povečalo ali upadlo?

Bistveno povečalo, ker se je povečalo tudi število projektov, v katerih delujemo. Partnerji so izobraževalne institucije, raziskovalne institucije, upravne institucije, gospodarska združenja ...

Na kakšen način iščete partnerje za sodelovanje v čezmejnih projektih?

Največkrat se obrnemo na že poznane partnerje, velikokrat pa se partnerji sami obrnejo na nas.

Ste prek sodelovanja v projektih čezmejnega sodelovanja vzpostavili trajna partnerstva na italijanski strani programskega območja – koliko?

Da. Nekatera so že iz prejšnjega programskega obdobja; v tem jih pa vzpostavljamo, ker projekti tega programskega obdobja še tečejo in se bodo zaključili bodisi v letu 2014 oziroma 2015. Računamo na to, da bo večina partnerstev ostala trajnih. Tu gre za nekaj deset partnerjev.

Ste prek izvajanja projektov čezmejnega sodelovanja ustvarili kakšno novo delovno mesto – koliko?

Da, vsaj pet.

Katera so glavna področja sodelovanja?

Izobraževanje odraslih, upravljanje povodja reke Soče, krepitev sodelovanja podpornega okolja gospodarstva, spodbujanje trajne mobilnosti ...

Za katere ciljne skupine je čezmejno sodelovanje še posebej pomembno?

Za prebivalstvo, institucije, lokalne skupnosti ...

Se vaša institucija pri prijavljanju na razpise čezmejnega sodelovanja sooča z morebitnimi ovirami in katere so te?

Ovire so administrativne narave, in sicer gre za izredno zapleten sistem poročanja, ki je sam sebi namenjen. To pripelje do tega, da se je treba skoraj več časa ukvarjati s poročanjem kot z delom na projektih, kar je seveda norost brez primere.

Kaj bi se po vašem mnenju dalo na tem področju (pri prijavljanju in upravljanju projektov čezmejnega sodelovanja) storiti in s tem izboljšati črpanje sredstev iz tega naslova?

Črpanje bi izboljšali s poenostavljenim poročanjem, hitrejšim pregledovanjem zahtevkov (za slovensko stran še vedno velja, da krši 3-mesečni rok za pregled), z avansiranjem projektov (v večjem deležu, kot to velja sedaj), saj na poplačila čakamo tudi po leto in pol od začetka projekta.

Pri koliko projektih čezmejnega sodelovanja ste sodelovali v zadnji finančni perspektivi 2007–2013? Kateri so ti projekti?

Sodelujemo pri devetih projektih; pri petih smo partnerji, pri dveh vodilni partnerji, enega vodimo in še za enega izvajamo finančno vodenje.

Okvirna višina finančnih spodbud, ki ste jih prejeli za izvajanje projektov čezmejnega sodelovanja v obdobju 2007–2013?

V teh projektih je skupno približno 700.000 evrov sredstev za PRC.

Kateri so najpomembnejši dosežki v okviru čezmejnega sodelovanja na tem območju v obdobju 2007–2013?

Izvedene investicije (npr. kolesarske poti, čistilne naprave ...), vzpostavljene nove čezmejne oblike izobraževanja (študijski krožki), utrjene podporne institucije, vzpostavljena partnerstva.

Ali se po vašem mnenju z izvajanjem projektov čezmejnega sodelovanja dosega zastavljeni cilj Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007–2013, tj. povečanje privlačnosti in konkurenčnosti programskega območja?

Ocenjujem, da se dosega; seveda pa bodo rezultati znani po zaključku projektov, to je v letu 2015.

Kako so z izvajanjem projektov čezmejnega sodelovanja zadovoljni lokalni akterji (društva ...)? Je prišlo v primerjavi s finančno perspektivo 2000–2006 do pozitivnega premika pri črpanju evropskih sredstev?

To oceno seveda lahko daje vsak akter sam. Na splošno ocenjujem, da je gotovo prišlo do pozitivnega premika, saj je bilo območju namenjenih več sredstev, izoblikovalo se je več skupnih projektih idej, nastalo je več partnerskih povezav. Vse to daje garancijo za nadgradnjo sodelovanja v prihodnjih letih.

Kako vidite čezmejno sodelovanje na tem območju v prihodnji finančni perspektivi? Se obetajo kakšne spremembe?

Pomembno bi bilo obstoječe projekte in partnerstva nadgraditi in ne izumljati vsega na novo. Žal pa zmanjšan obseg sredstev tega najbrž ne bo v celoti omogočil. Potrebno bi bilo poenostaviti finančno spremljanje projektov in projekte nasloniti na tiste projektne partnerje in partnerstva, ki uspešno izvajajo projekte v tem obdobju.

Kakšen pomen imajo po vašem mnenju evropski čezmejni projekti Slovenija-Italija za regionalni razvoj in zakaj?

Čezmejni projekti so seveda najpomembnejši za obmejne regije, torej tudi za našo. Gre za to, da v združenih Evropi vse obmejne regije sodelujejo z območji onstran meje in v tem smislu torej čezmejni projekti povečujejo možnost čezmejnega sodelovanja in s tem nadgrajujejo regionalni razvoj.

PRILOGA Č: Izvedeni projekti čezmejnega sodelovanja na območju Zgornjega Posočja v obdobju 2000–2006

	Izvedeni projekti na območju Zgornjega Posočja 2000–2006	Vrednot projekta v €
1.	Sodelovanje muzejev. Muzejske mreže: Projekt RMG	147.500,00
2.	Sporazumevanje brez meja	35.846,00
3.	Izboljšanje cestne povezave doline Rezije z mejnim preходом Učja	603.471,46
4.	Čar čutov – Dve deželi in dve vrsti gostoljubja se srečujeta na poteh vonjav, okusov, zvokov, ljudi in barv na turističnih kmetijah srednje Furlanije in zahodne Slovenije	162.187,00
5.	Načrtovanje in monitoring v Mednarodnem parku Breški Jalovec-Nadiža	125.915,89
6.	TIPI-NET – Mreža točk za ovrednotenje tipičnih pridelkov med Alpami in Jadranom	383.867,00
7.	TRANSLAND 2007 – Trajnostna prostorska zasnova čezmejnega prostora Slovenija-Italija	696.333,84
8.	Teritorialni marketing in upravljanje okolja	16.175,28
9.	WATER – Wet area for tourism envir and recreation	137.000,00
10.	LACJO DROM (SREČNO POT) – Vodne poti se srečajo in zblížajo	450.100,00
11.	Konjeniške steze – Infrastruktura za povezavo in turistično ovrednotenje doline Cormor	1.900.000,00
12.	Patriarhalni gradovi med Furlanijo in Slovenijo	861.560,00
13.	IV Gamma – Nove tehnologije pridelave, proizvodnje, predelave in shranjevanja avtohtonih dišavnic in zdravilnih zelišč	80.520,00
14.	PALPIS – Čezmejno sodelovanje in čezmejni načrti upravljanja na naravovarstveno pomembnih območjih v južnih Julijskih Alpah	237.120,82
15.	Gorska kolesarska pot	1.136.205,19
16.	Oživitev čezmejnega prometa	2.352.678,77
17.	EUREGO – Šudija o možni ustanovitvi evroregije v slovensko-italijanskem čezmejnem prostoru	35.775,00
18.	Julijci v današnji in prihodnji podobi: Pešpot saškega kralja	55.783,12
29.	Turizem brez meja – Potovanje med barvami, glasbo in okusi	317.780,76
20.	Vivilforte	83.333,33
21.	Ukrepi za ovrednotenje ozemlja na območju občine Concordia Sagittaria	999.990,00
22.	Dva koraka in ... naprej	15.000,00

Vir: Lastna zasnova, podatki povzeti po http://www.ita-slo.eu/projekti/projekti_2000_2006/